מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גדל השטח.
ברכת מז"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שני כתרים.
גליון בודד 12 הלר.
מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נדפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם
מקומו הקודם.
מחיר שנוי אדרסה חצי הכתר.

המצפה

עתון שבועי
לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים
יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה:
באוסטריה-אונגריה:
לשנה . . . . 6 כתרים
לחצי שנה . . . . 3 „
לרבע . . . . 1.50 „
באשכנז:
לשנה . . . . . „ כתרים
ביתר הארצות:
לשנה 8 כתרים — 8.50 פראנק.
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe"
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

קראקא, כ"ג ניסן תרס"ה. גליון יז Kraków, 28 Kwietnia 1905.

חג האביב.

(סוף).

ביום אביב בחג הפסח פרץ אל ארץ שבעת העמים דור עברים יודעים את עצמם, הסונים, הפשים, דור שעינו בלי פחד, שלבו לב אריה, שנפשו נפש חזקה ומלאה, ששריריו מוצקים, שזרועו מתוחה ומלומדת לקרב. כמו נשרים בתעופת טרפם פשטו בני מדבר עזי-לב, גבורי כח על כנען, בשנים מועטות הכניעו את רוב יושביה תחתיהם, שלשים ואחת ממלכות הדבירו הלוכדים התקיפים תחת רגליהם. מהדור העצום הזה יצא עם, שהפליא בגבוריו את כל צורריו. בראשו הזהירו ככוכבי שמים אהוד, שמגר, ברק ודבורה, גדעון, יפתח, שמשון, שאול, יואב ודוד. לא מדבאי שבנים על לא דבר, לא רוצחי המונים היו גבורי ישראל, לא קצינים המסנים מקוללים, זאת רחקה מלוחמי החרות. גבורי ישראל היו מביאי הצלחה, הם התקוממו נגד העול, בתתו להין אויב, הם היו באי כח העם, הבטוא הגדול של השאיפה להרות, ולא שודדים פרטים, הנלחמים למען רוות צמאונם בדם.

אחרי כלות עת הגבורים, בהוסד ממלכה עברית תקיפה, התחילה להופיע שלשלת חדשה של תובעי הרות בתמונה אחרת, שלשלת הנביאים. רגש ההרות לא דעך יחד עם הגבורים הלוחמים בזרוע; בהתחבר הרגש הזה עם הדת נוצרו הנביאים הנשגבים. תרבות ישראל המקורית לא ידעה מכשפים הוברי שמים מדיחים, לא ידעה כמרים קוסמים מוליכי שולל, לא ידעה כהנים מתעים אוסרי הרות, עם של הרות הוליד נביאי הרות, המפלסים נתיב לחיי הפש. הם דרשו הרות בעד כל היקום, הם נבאו שלום לכל התבל, שלום בלי הפרעה, שבו הכל יוכל להתפתח. לאום הפשי שונא קרבות ישב בשלוה בארצו, ובאחרית הימים נצח רעיון החרות שלו את כל העולם. העיקר של „ואהבת לרעך כמוך", המחשבה היסודית של היהדות לרבב את הכל, העיקר המוסרי של השגחה פרטית על פעולות אדם בהתיחסות לזולתו, הכניעו תחתיהם הצי האנושיות. שמונה מאות מליוני אדם, נוצרים ומושלמים, קבלו עליהם את עול העיקרים האלה, אם גם בפעל נשתבשו. אויר הנשימה להעברי, כל הגותו ומעשהו היה רק החפש. את חג האביב, חג ההשתחררות, החג כבן חורין במלא לבו, הוא לא היה יוצא מכלל הטבע החיה, החפשית. חג חיים, חג חפש, היה להעברי אז חג האביב, חג לאומי מזכיר לו יציאתו משעבוד מצרים להרות המדבר, וכניסתו מהרות המדבר לעמידה ברשות עצמו של ארץ ישראל, חג טבעי, המראה לו את תחית הארץ, את שיבת הכל לחיים! חג הפסח, חג האביב, היה אז חג שמחה, חג חיים אמתי.

חג אביב היה גם לנו בגולה, פסח של גליות. אחרי מאות שנה של היי חפש מאושרים, בהתפורר ישראל ע"י אנרכיה פנימית, בסער קטב מפרק ומכלה, התנפלו עליו האויבים ויפיצו את פליטי אטומיו לאט לאט לכל פאות העולם. להגולים האומללים בלי בית, להנודדים המעונים הנוסעים בלי מטרה, אל המסכנים המתאבכסנים בגטו הרהק משמש ואויר נתהווה פסח חדש, פסח של גליות, פסח של רדיפות. לא זמרת עוף השמים, לא רעש עצי חרש, לא קול נשיבת רוח רענן בשרו את בוא חג האביב הזה. את קרבתו הודיעו שאגת חיתו טרף, נהם היפתיים הפורעים, המתנפלים על עבדי הגטו החלשים, התשים. חג האביב של ארופה, פסח של גליות, שקדמתהו העלילה האיומה של רצח דתי, פסח של רדיפות וקדוש-השם, לא הקים את העם, לא אחרהו עם תחית הטבע, אך הצמית את הרגשת עצמו, השפילהו בטיט חוצות, הוריד את כבודו והשיבותו, המעיט את דמותו, המס את לבו השואף מטבעו לדרור, לא לנו היה פסח חג שמחה בגולה; חג שמחה, חג טרף היה הפסח לחית הארית, נטיותיה המיוחדות לה נתעוררו אז ותנעוין את מלתעותיה האיומות בבשר השה האובד ישראל. נוראים היו זבחי פסח, זכרונם יסמר שערותנו. פסח של חיים, של אביב, פסח של ארץ ישראל נהפך לפסח של רדיפות ואבל, לפסח שחל ביום אחד עם תשעה באב. לעינינו היה פסח של גליות לפסהא של קישינב. הדוב הצפוני פתח את לועו ובשלשת ימי אביב יפה צנחו לארץ בענוים קשים מבעיתים ארבעים ושמונה יהודים נקיים. בזמן תחית הטבע, בזמן הזכרון להרות לאומית דם גלגלתות ילדים מרוצצות בכתל, דם גברים ונשים, שנפלו בלי מגן, הרטיבו רחובות עיר. האביב — עת מבוסה, עת הרג רב, אירוניה איומה!

הינץ עלינו פעם אביב אמתי, אביב עליז, אביב של חיים, של הרות? היבוא זמן ויזרח עלינו שוב פסח של ארץ ישראל, של ארצנו החפשית, פסח אביבי? העד סוף כל הדורות ינוע וידוד זקן

פיליטון.

המוזג כוס לרבו והופכו על פניו.

ההרגיש מי מכם, הקוראים, טעם בושה כזאת? היה מי מכם באיזה זמן בבחינת עבד בזה? אני הרגשתי בנערותי טעמה המר של בושה בזאת. רחוק אני מהמקרה ההוא, גלים רבים ושונים עברו עלי מהיום ההיא, משחק הייתי, לסערות ורוחות מצויות המרגשות ובאות על בן הארם בעולם הזה, מחשבותי והשקפותי על העולם והחיים נשתנו מאז ועד הנה — המקרה ההוא עוד לא נמחה ממוחי, עוד חקוק רשם הרגש הבלתי נעים, אשר הביא לי הלילה ההוא.

ליל הארבעה עשר לחדש אדר ואני — בן שלש עשרה — ישן על מטתי, עיף ויגע מהצום, אשר צמתי למרות אזהרת אבי, אשר צוה עלי, שלא אצום; כי כמוני ככל היהורונים הקטנים אוהב הייתי לצום בימי הצום. כמו רוח נבואה פעמה בקרבי וארגש, כי כשאגדל מוכרח אהיה לצום בעל כרחי לאו דוקא בימי הצום, ע"ב ההרגלתי בנערותי ברצוני החפשי לעבודה הזאת, שלא תכבד עלי בגדלותי יותר מדי. אבל את הטעם האמתי הזה, מדוע כה להוט אני אחרי הצום, לא ידעתי אז. הנמוק שלי היה אז פשוט: משום שאוהה נפשי להחשב כגדולים ולהתענות ככל אשר יתענו הם. גם לא יכולתי נשוא את יחס קרירת-רוח שלא אמי נגדי אחר תענית צבור, אם לא התעניתי. „הגם אתה מיוחס?!" היה דרכה לתת עלי בקולה, כשדרשתי אז איזה דבר מידה, „אביך יושב רעב ומחכה, שמואל יושב רעב ומחכה והנה זה בא והולם בראשי! אתה תוכל להמתין, אתה לא התענת!" דברים כמו אלה היו מורידים מאד את כבודי בעיני. ע"כ התאמצתי בכל כחי, בכל מיני ערמימות, לעבור את יום הצום בשלום ולא אפול לידו של אבא ויכריחני לאכול.

ואת יום הצום ההוא עברתי בשלום. ואני ישן על מטתי וחולם חלומות והנה קול דופק בחלון מעיר אותי משנתי. בתחלה לא יכולתי לצמצם את מחשבותי, להכין את קול הקורא, כי השינה היתה תקיפה עלי מאד. אבל לאט, לאט החילותי להכינו. „מאיר, — כן שם אבי — קום מהר וצא החוצה, ישנה לבנה טובה!" הכרתי את קול נחמנ'צי הזקן הזהיר מאד במצוות ומזכה את הרבים בהן. נזכרתי, כי לא קדשתי את הלבנה בחדש הזה. במצוה הזאת הייתי זהיר מאד, משום שמתן שכרה בצדה. ידעתי, כי בחדש, שקדש איש את הלבנה מובטח הוא שלא ימות בו ומלפני המות יראתי מאד. ע"כ אחזתי בקרנות המצוה הזאת, למען אהיה בטוח בחיי. דבר המובן מעצמו, כי בשמעי את הבשורה היקרה, אשר בפי נחמנ'צי, התגברתי כארי, קפצתי מעל מטתי, לעשות את רצון אבי שבשמים, למרות הליאות, אשר הרגשתי בכל אברי ולמרות השינה, אשר רבצה כענן כבד על עיני ולמרות ההבדל הגדול בנוגע לקור וחום, שבין תחת הכסת וההדר. ובלבי נתתי תודה רבה לנחמנ'צי, על אשר זכני במצוה רבה כזאת. נר לא היה נחוץ, כי אור הלבנה חדר מבעד לפרחי הכפור, אשר על שמשות החלון ויאר את החדר כמו באור קסם. בחפזון נטלתי את ידי, לבשתי את הטלית קטן, נעלתי את נעלי בלי פוזמקאות, כי בעת בהלה כזאת מי יודע, השטן מקטרג, חלילה האחרון, אם לא עכשיו אימתי. אלמלי העירני מי משנתי, להמלט מבית, שארבע ריחותיו עומדים באש, לא הייתי ממהר יותר כמעשי. כנס מן השרפה מהרתי אל הדלת ואבי אחרי, בחפזי נפלתי במסדרון הצר והחשוך על גזר עץ. אבל מי ישים לב לשתי הכורות על הארכבות בעת כזאת? במהירות נפרזה נתקתי את הבריח של דלת המסדרון ושפתי כבר גמגמו: הנני מוכן ומזומן ל... פתחתי את הדלת. אוי, הנה בלהה, חשך לי בעיני, עב קטנה לא גדולה הרבה מן הלבנה משתרעה על

העמים בלי בטחון, בלי מפלט, בלי אור, בלי תרבות מקורית גדולה? לא נואש! את תקותנו הנצחית, את אמונת עמנו באחרית טובה לא נשים לאל! בהתעוררות האביב, בהראות תחית הטבע נזכור את אביב לאומנו ותחיתו בימות עולם, נזכור שכבר בזמן קדם היינו עבדים ובכל זאת לא נכחדנו כלה, השתחררנו אז ונהוג אביבים עליזים. זכרון פסח מצרים יגרש את היאוש מלבנו, יכרית את חסר התקוה. העבר שלנו מלמדנו, שרצון איתני, שלא נתן להכנע, יוכל לעשות פלאים, להשתחרר ומדור משוהרר יוכלו להתנשא גבורים משיגים את מטרתם הרמה הלאומית. בזכרנו אביב מצרים, אביב ארץ ישראל, נתאושש, נשתחרר, נגביה בגאוה את מצחנו, נישיר את עפעפנו בהכרת עצמנו, נקשה את שרירנו כנחשת, את זרועותינו נטה כבדי ברזל, בכנפי נשר נשוה את רגלינו ובטוחים וחפשים בפנימיותנו נסולל את דרכנו ונחתור לתכליתנו הנצחית. כל כחותנו יכונסו לנקודה אחת, ירוכזו בארץ אבותינו, בארץ היפה המזרחית נשוקת השמש העולה. כמו שמדור מצרים בארץ עצמנו קם עם נביאים, עם הזק שמח וגאה, עם אביב אמתי, עם הוגג פסח של חפש, בן מדור עבדי היפתיים, מדור אטומים מפורדים ומפוררים, הצפוים לכל זרם רוחני זר, המטולטלים ע"י כל רוח מצויה, יתנשא לאום תקיף ,ענקי, אם אך נתאמץ בכל יכלתנו, אם נכין תרבות מקורית אדירה, ברצון תקיף נשיג את גלום תחיתנו הלאומית בארץ עצמנו, נביא לידי השלמות המקווה, נשיג את האחדות הלאומית הגמורה, את אהדות הפרטים עם הלאום, את אהדות הלאום עם ארצו ההפשית, את אחדות הלאום והארץ החפשית עם התרבות המקורית. בלאום העברי השב לתחיה כמו כימים קדמונים, כל ההזק, החפשי והאצילי, האמתי, היפה והנשגב יתרוממו עד מרום קצם. אז תחת פסח של גליות, תחת אביב מעונן ומביא כליון, יגיה לנו פסח של גאולה של התגברות הכח והרוח, פסח של חיים, של תחיה, יפרח אביב החרות, אביב של תקף הלאום היהודי ותרבותו,

פשמישל. מתתיהו מיזיש.

ענינים מדינים.

הפרוסים והפולנים. כנודע לא הצליח היטב חפץ ממשלת פרוסיא לנשל את הפולנים מאחוזותיהם ולהושיב אשכנזים במקומם, כי הפועלים האשכנזים, שנשלחו למדינות פולן הפרוסית, אינם יכולים לעמד בפני הפועלים הפולנים המסתפקים במועט. עתה מצאה פרוסיא תחבלה אחרת. מרוסיא, מגליציא ומאונגריא בורחים עתה אשכנזים רבים מפני הלחץ המדיני ומפני צוק העתים. את האשכנזים הרכים ההם, שגם המה הסכינו בחיי לחץ ובשכר מועט, מושיכה הממשלה על אדמת פולן הפרוסית, להרבות את מספר האשכנזים בפולן. זה יצליח בודאי.

תנועת המרידה ברוסיא. איוואן קאלאיעוו, הסטודנט שהרג את הנסיך הגדול סרגאי במוסקוא, נשפט משפט מות ע"י תליה. את סנגוריו לא קבל עד שהבטיחוהו בשבועה שלא יערערו על משפטו ולא יגישו כתב בקשה לקיסר, להחליף מותו כענש אחר. את משפטו החרוץ שמע במנוחת נפש ויגד, כי הוא מקבל עליו את הדין ברצון וכל בקשתו היא, שימיתוהו בגלוי וביום. „אין ערעור ואין רחמים", היו דבריו האחרונים, כאשר הוציאוהו מבית הדין. הרוצח בקש להראות בזה, כי בשמחה הולכים המורדים למות במלחמתם נגד הלוחצים. — בחצר הצר נגלה קשר נגד חיי אם הצר. בקשר היו שתי בנותיו של אחי הגנראל טרעפוב, הגנראל-גוברנר בפטרבורג. הנערה לעאנטיעוו, בת גנראל-גוברנר אחר, השתדלה להשיג משרת כבוד אצל הקיסרית הזקנה ולפי הכתבים שנמצאו אצלה בקשה להרוג בבומבה את הקיסרית ביום הפסחא. אחיה, פקיד צבא בשומרי ראש הצר, שלח יד בנפשו, באשר נגלה, כי גם הוא היה בקושרים, שבקשו להמית את הגנראל-גוברנר טרעפוב.— הפועלים בפטרבורג קשרו קשר לפתוח ביום הראשון במאי מרידה כללית. כלם הכינו להם כלי נשק וכרוזים נחלקו בקרבם, להשמיד את כל הפקידים והשוטרים. הקשר נגלה.— בסובאלקי בפולן הוליכו פקידי צבא חבל אנשי צבא למסלת הברזל, לשלחם למלחמה, אחדים מהם שברו כלי נשקם בחצר מסה"ב באמרם: „טוב לנו למות פה בארצנו מלמות בארץ נכריה. בעיר ההיא תפשו שוטרים אשה יהודית בחוץ, שהאשימוה, כי זמרה שיר של מרידה בחוץ. המון יהודים וקתולים רדפו אחרי השוטרים, להציל את האשה הנקיה מידם. גדוד צבא בא להפיץ את ההמון. באשר לא שמע ההמון בקול פקיד הצבא, צוה זה לירות עליהם. כמעט נטו קני-הרובה לירות צעק אחד מן ההמון בקול רם; זרוק בומבה! מיד נסו כל אנשי הצבא בבהלה, כמו מפני היפנים, גם ההמון נפוץ והיהודית נמלטה. — בפלך פאדאל התקוממו האכרים נגד בעלי האחוזות הגדולות. השוטרים ואנשי הצבא חדלי אונים נגדם. המה שודדים ומשחיתים ואין עומד נגדם. המה מתפארים, כי בפסחא הרוסית ישמידו הפולנים ואת היהודים. — בפטרבורג נתפשו המון רב מן המורדים ויושמו תחת מסגר. בתי-דפוס נסתרים נגלו, מאות אלפי כרוזים של המורדים נמצאו שם, הרגז בין הפועלים הולך וגדול. — על אדות חרטת הקיסר מהסכמתו למנוי כהן גדול התפשטה שמועה, כי הקנדידט לכהונה הגדולה המטרופוליט אנטוני בקש לנדות את הקיסר, כי על כן הסירהו הצאר מכנו וימנה אחר תחתיו.

המהומות בטורקיא. בטורקיא אין כל ידיעה משדה המלחמה בערב הדרומית, כי הטלגרף נפסק, אבל כרור הוא, כי המורדים הכו את חיל הטורקים מכה רבה ויקיפו את הנשארים ויקחום כשבי. רבים מחיל הטורקים, סורים, נפלו כרצון אל מחנה האויב. השלטן שלח שמה חיל חדש מאירופא ומארמניא דרך הים.— המורדים הבולגרים במוקדן שרפו שלשה בתי נזירים של יונים. — חכל יונים התנפלו על הכפר הבולגרי זאנאריטשאני ויהרגו ששים נפש אדם, ביניהן נשים וטף, מלבד הנפצעים. את הכפר שרפו באש, אחרי בזזם את הרכוש.— מקרי שפיכת דמים והריגות משפחות שלמות יקרו ככל יום ובכל מקום במקדון. במקום אחד נהרגו במלחמת גדודי מורדים י"ח איש ובמקום אחר ששה איש.

קרעטא. ועד המדינה באי קרעטא החליט פה אחד, להקרע מעל טורקיא ולהספח במלכות יון וכל הצירים נשבעו לעבד באמונה את גיאורג מלך יון, וגם הפקידים החלו לנהוג כהונתם בשמו. ודגלי יון מהנוססים בכל הארץ. ארבע הממלכות רוסיא, איטליא, צרפת ואנגליא, המחזיקות שם צבא, לשמור את הסדרים, לא תוכלנה להסכים לזה, כי הנה קבלו על עצמן, לבלתי תת לחבר את האי עם יון. גם סכנה צפויה מזה, פן תגבר הנועת המרידה ביתר מדינות השלטן. בולגריא נכונה להטיל מעליה גם היא עול טורקיא ולהכתיר את נסיכה למלך, אם תספח קרעטא במלכות יון, אף שגם עתה עומדת היא ברשות עצמה ושם חסות השלטן הנקרא עליה הוא רק למראית עין. שטחי המלוה של טורקיא נפוצים כארצות המערב ואם תגבר המרידה שם, יאבדו השטרות את ערכם. על-כן לא תוכלנה הממשלות לעשות שום שנוי בטורקיא. אך העמים המשתחררים כטורקיא גמרו עתה לעשות מדעת עצמם, אם לא תסכמנה הממשלות לגאלם. את הצעד הראשון עשו הכרתים יושבי קרעטא ויקבלו עליהם עול מלכות יון, אף שמלך יון לא הסכים עוד לקבל את המתנה ולהרחיב גבולו כלי רשות הממשלות הגדולות.

פורטוגל באפריקה. לממלכת פורטוגל ישנן מדינות גדולות מאד באפריקה הדרומית, שכבשו מלכיה במאה הט"ו לנוצרים. עתה מרדו בה הקוננים והקונגהמאים ויזרינו בבלי-נשק של צבאות אירופה

פני האחרונה. אלמלי קבלתי תכף כפתחי את הדלת „מהנת יד" „מגוי" גדול, העומד ומחכה לי אחורי הדלת, לא הייתי נבהל ונרעש כל כך, כמו אז כראותי את העב ההיא. וכמו להקניטני היו כל השמים בהירים ורק נגד הנקודה, אשר שם משכן הלבנה, אוה הענן מושב לו. אבי נחמני, כי עוד מעט ותחלוף העב, כי קטנה היא והלבנה תראה בהוד יפיה. קבלתי את תנחומיו ואפרף את אדרתי, כי התחלתי להרגיש קור בבשרי. והקור גדול בחוץ, כי החרף אחר את צאתו השנה. את מבטי כוננתי בהתבוננות עצומה אל השמים, אל הנקודה ההיא. מסופקני, אם אסטרונם העומד על התלסקופ וכונן את מבטו על אחד הכוכבים, אם מצמצם הוא את מחשבותיו וחושיו יותר ממני אז. תקוה ופחד לוקחים את לבבי חליפות. העב כה קטנה וכבר נראה זהר הלבנה ההולך לפניה בצד העב, עוד רגע אחד, ואני טובל את ידי בשלג ועל שפתי מרחפת המלה „ברוך" ורגע משנהו.. . טסה אחת והלבנה מכוסה בליל. היא כמו שבוי המנסה רגע להמלט מתחת יד שובהו והאחרון מתעודד, משיגו ומחזיקו בחזקה כפלים. אבי מתחיל להאיץ בו לשוב החדרה, חושש הוא פן אתקרר. ובאמת הבגד האחד, שהיה עלי, היה משחק להקור, אשר שרר בחוץ. אבל אני באחת ממקומי לא אמוש. כגבור העשוי לבלי חת העומד בין כדורי מות המעופפים סביבו ולא ינוס מתוך המערכה ורק מטרתו לנגדו, לנצח. לוא ראיתי, כי הענן הולך הלוך וגדול, כי אז אולי נואשתי אבל — במו אסף השטן את התחבלותיו, להתעולל בי. הענן עמד בקטנותו. יע"ב הסיתנו לבי לקוות ולחכות. ואנכי עומד ומקוה, עומד ומחכה. רגע אחד נדמה לי: הנה הנה, וברגע השני נכזבה תוחלתי. העב הדא דוקא אל פני העבר, אשר הלבנה תשאף ללכת. אל אשר יהיה רוח הלבנה ללכת, תלך שמה גם העב, כמו קשורה היתה אל הלבנה.

ככה עברה עלי כשעה אחת בבליון עינים וביסורי הנפש והגוף. אבי דחפני בחזקה אל הבית. גופי כלו רועד מקור, שני מקשקשות בפי. לשוב ולעלות על יצועי כעתירת אבי, לא נתנני רוחי, כי בושתי בפני עצמי להתיאש מן הדבר. לא יכולתי להסכים עם המחשבה, כי עמל רב כזה יעלה בתהו. בחזקה הפסקתי בחצות הלילה את שנתי הנעימה והמבריאה והנחוצה לי ביותר אחרי הצום. הנחתי מהתחת השמיכה החמה לתוך ליל קרח וכפור. כשעה אחת עמדתי על משמרתי. הקור חדר אל עצמותי ויעשני כגוש קרח, וקרבן גדול בזה הבאתי ולשוא?

כמעט שפגה הצנה מעצמותי והגנותי על גופי מפני הקור יצאתי עוד הפעם, למרות בקשת אבי ועל משמרתי עמדתי ואצפה. ובעומק לבי ערכתי תפלה לאל מרום, אלקי השמים והלבנה, העבים והשטן: „הבט משמים וראה את בנך הקטן העומד בדד בדמי הליל ונפשו מתגעגעת לברך את שם כבוד מלכותך — כי במחשבתי תחלה היה רק בטחון החיים, זאת לא רציתי להודות גם לי לעצמי — גער בשטן בדמות ענן לבל ישטין עלי. אנא, אלי, אל תבישני, אל תבישני". והנה רעיון עלה במחי, נזכרתי כי שמעתי מפי הזקנים, כי ישנה סגולה להבריח את העננים מעל פני הלבנה, סגולה ברוקה ומנוסה, אם רק האיש, אשר יעשנה צדיק הוא. אמרתי בלבי: אחרי אשר זה רק שבועות אחדים עברו עלי מאז נמלאו לי שלש עשרה שנה ולא רשעתי עוד, אנסה גם אני. לקחתי את בנף טליתי בידי, החילותי להעיפו ולנפנפו כלפי הענן וראה זה פלא! הדבר עלה בידי, הענן נדחף הצדה והלבנה נראתה כהודה על פני רקיע השמים ותאר את הלילה ועוד יותר את מחשבי לבי, בכל עורקי חלף זיק של שמחה. „מהר וצא החוצה!" קראתי לאבי. כי לא העזתי לקדש את הלבנה ואת אבי לא הודעתי. אבי כבר התגמגם על הספר אשר לפניו ועד אשר העירותיהו — הוי, מעשה שטן, המצחק בי כמו בכדור — ענן אחר הגיח מקצה האופק ויבלע את הירח. כאיש ההולך לבטח דרכו, והנה פתאם התעופף ברק לתוך

ויעמידו שלשים אלף איש מלומדי מלחמה. בשנה שעברה השמידו את כל אנשי צבא פורטוגל וזו דממלכה העניה לא יכלה לשלוח לגיונות חדשים שמה. במרידת ההררים במלכות אשכנז הוסיפו יושבי מושבות פורטוגל שכניהם אמיץ והם נכונים לפרוק מעליהם עול פורטוגל. המה כלם קתולים ואף שהם נחשבים לשבטי השחורים, רכשו להם תרבות אירופאית והם מקוים לגבור על לוחציהם. וממשלת פורטוגל החליטה לשלוח עתה למרות מצוקת הכסף, חיל חדש לאפריקה לשוב לכבוש את ארצותיה. אם תצליח ספק גדול הוא, כי גם האשכנזים החזקים והעשירים לא הצליחו עד כה לגמרי נגד ההררים.

המלחמה. בשדה קטל אין כל שנוי רב הערך. מלבד תגרות קטנות לא נעשה דבר. היפנים הולכים הלוך ודחוף את הרוסים לפניהם צפונה. צי רוסיא מן הים הבלטי עמד עמד וינח שבועות סמוך לחוף מדינת אנאם, אשר לצרפת בהודו הפנימים. על זה קראה ממשלת יפן תגר, כי מחללה בזה צרפת את הנייטראליות. עתה הפליגו ספינות רוסיא צפונה בים חינא. מלחמת הים תהיה כאשר תקרבנה ספינות רוסיא אל איי יפן.

על המצפה.

מרפש קהלותינו.

מאז נוסדה הקונסטיטוציון בארצות הנאורות והממשלות עומדות תחת השגחת בחירי העמים, חדלה התקיפות של יחידים, אין עוד צבור שלם נאנח תחת זדון אנשים יחידים, אשר לתועלת קטנה של עצמם המה גוזלים אשר הרבים וגורמים נזק עצום לכל הצבור. בזמן הזה, אם יגלה דבר מקח-שחד, עולה או משא-פנים לאיזה עשיר בארץ קונסטיטוציונית, ירעישו עולם, יורידו את התקיף משאתו וימיטו עליו בושה בלי חמלה, ויצילו את הצבור מידו. כן הדבר אצלם, אצל הגוים, אשר לא ידעו ספרי-מוסר ולא ראו אור התורה ואף בשבע מצות בני נח אינם מדקדקים הרבה. רק המוסר הצבורי התפתח אצלם, יש רגש ישר, יש בושה ועל כלם יש השגחה, ובן-עולה, הנוטה מטבעו לזדון ולהזיק לאחרים, מקומו מאחרי השבכה, במקום הגנבים והפושעים. אצלנו בממשלות הקהלות אין הדבר כן. הממשלה ונציבות המדינה ושרי המחוז משגיחים אמנם עליהן, אבל קצרי ידים המה, למחות בידי רשעי עמנו, העושים הנהגת קצת הקהלות כמונופול לטובתם הפרטית ואין מי יאמר להם מה תעשו. הממשלה נתנה לקהלות היהודיות זכות הנהגה אוטונומית ואחרי שאין כל חבור בין שלש מאות הקהלות בגליציא וכל קהלה וקהלה היא כממלכה זעירה בפני עצמה, בלי כל השגחה מצד העם ומצד מרכז אחד לכל המדינה ואחרי שלפעמים גם הממשלה עצמה תלויה בדעת תקיפי הקהלות בענין הבחירות וכדומה, הרי כל קהלה וקהלה כממלכה אוטוקרטית ויחיד, „הגבר-אלם" שבכל קהלה, מושל יחידי בחיי כל אנשי הקהלה וברכושם ואין עצה להמלט מידו עד יום מותו, שאז יעשו להם אנשי העיר חג, אבל אינם בטוחים, כי לא יפלו בידי תקיף אחר כמוהו. בסאנדץ החדשה ישנם, כידוע רבנים אחדים, הנלחמים בדבר „ירושת" הרבנות וכל אחד יורד עם אחיו לחייו. במובן נחלקים ראשי הקהל לשני מחנות, ראש הקהל נוטה לרב אחד ועמו חצי הפרנסים והחצי השני אחרי רב אחר. והנה בא עת בחירות תשעה פרנסים, וע"פ התקנות יוצאים תשעה ישנים ע"פ הגורל ובמקומם יבחרו חדשים. בגורל נעשה נס ויצאו מן הקלפי תשעה הפרנסים מן האופוזיציה. אלה הוכיחו לרשות, כי הרב פלוני אינו בעל מופת ואי אפשר שנעשה לו נס כזה, היא איפא מרמה. כמובן בטלה הרשות את הגורל והפקד גורל אחר. ראש הקהל לא התעצל ויערך מדעת עצמו מחאה ללבוב. מבוכה גדולה קמה בעיר. מתנגדיו טענו, כי אין לו רשות לעשות מחאה בלי הסכמת הרוב ואחרי שע"פ מקרה-מחלה התמעט הרוב של רה"ק ותהי הרוב לאופוזיציא השתמט רה"ק מהזמין ישיבת הועד וכאשר בכ"ז היתה ישיבה ברח מחדר הקהל. — הוא רוצה איפא להכריח את כל הקהלה לעשות רצונו. — בטארנוברזעג יש מין התקיף אחר רם ונורא, אשר זה דרכו לספר מעשיות „לפריץ". אם פלוני אינו טוב בעיניו כראוי, הוא הולך ומספר לפריץ „מעשה", מיד אחר הספור הבא צרה גדולה על פלוני. גם זה נס גדול. והתקיף העמיד תלמידים הרבה, רבים מאנשי העיר למדו ממעשיו וירבשו להם את הכשרון להיות מספרי „מעשיות". מי שיש לו תלונה קלה על חברו ילך ויספר מעשה והפעולה מפליאה. זה נכתב לצבא, אע"פ שהוא חולה ובעל מום, זה מכרח לשלם מס יותר ממה שהוא משתכר לפרנסת ביתו, זה יורד לבית האסורים חף מכל פשע וזה אובד פרנסתו. מיום שקמו מספרי המעשיות, כל אנשי העיר אמללים, מארה רובצת עליהם. יש הרבה מאד לספר מרפש קהלותינו, אך נחשוך לעת אחרת. כה משחיתה האנרחיה שבקהלות את מדות אחינו. איך נפל עם ישראל פלאים! למשל ולשנינה הוא בפי אויביו. עד מתי לא יתעוררו דורשי טובת הכלל באמת, להשתדל ביסוד אגודת הקהלות בגליציא ולא יהיו מליון יהודים נתונים בידי תקיפים אחדים, כפרה חולבת וכשה נאלמה, לעשות בהם כטוב בעיניהם?

ע"ד השיחה עם מר גרינברג.

סופר „הזמן" זכה לקחת דברים עם ה' גרינברג מלנדון, ומהדברים אשר מסר לנו בשם האדון הזה נוכל לעשות לנו מושג נכון, איך מביטים בחוגים ידועים על הציונות בכלל ועל שאלת אוגנדה בפרט. ולפי שהדברים האלה עומדים עתה ברומו של עולמנו לא אוכל להחריש מבלי להשיב עליהם.

ה' ג"ב ערך כידוע לפני כמה שבועות מכתב-גלוי להוה"פ בווין, וכל מי שקרא בשום-לב את המכתב ההוא ואת דברי ה„אינטרוויו", ימצא סתירות עקריות ופרינציפיאליות, והצד השוה שבהם הוא, כי נאמרו בלשון דיפלומטית וכי ה' ג"ב מנסה בכל האמצעים, לחבב עלינו את הצעת מ"א, ומדמה, שבני המזרח, שאליהם הדברים ערוכים, אינם בקיאים כטוב הדיפלומטיה ואם רק יבטיחום, כי הכל נעשה לשם ציון לא יפקפקו ויסכימו לכל מה שידרשו מהם. הוא שלח לבדו האנשים, מבלי אשר שאל את פי הוה"פ, יען „לא הספיק הזמן" לזה, ורק הוא מקבל מהם ידיעות, אשר רק לפניו יש לגלותן, תחת אשר לפני הקהל העברי יש להסתירם, ורק בעתו ובזמנו נזבה ונשמע, אם נהיה ראויים לכך. רק אצלנו, אשר כל חיינו המה בלתי-נורמליים יוכל להיות כדבר הזה, מבלי אשר יתעורר כל הקהל כאיש אחד, למחות נגד הנהגה בזו ולשאול את ה' ג"ב, מי אתה אדוננו ומי שמך לאפוטרופוס עלינו, לעשות עמנו ועם עניני עמנו, באדם העושה בשלו, מבלי שאול את פינו או את פי באי-כחנו. הגע בעצמך. שאלה גדולה עומדת על הפרק, אשר בפתרונה תלויים כל חיינו הלאומיים ועתידותינו, ומהראוי היה אפוא, שעל כל צעד וצעד, אשר יעשה בענין זה, יתאספו כל חברי הוה"פ וירונו בכבד ראש ובהתבוננות יתירה, המתאמת לאחריות הגדולה המוטלת עליהם, כי רק הם הם אחראים בדבר ועליהם השליך הקונגרס יהבו, והנה בא יחיד ונוטל עטרה לעצמו, לעשות מעשים בשם העם, אשר לא מלא את ידו, והיא בעצמו, מבלי שאול את פי באי-כח-העם, אומר ועושה, גוזר ושולח וכ"ז רק בשביל „שלא הספיק הזמן"? לא רק מצד הפורמלי יש להתנגד לאופן משלוח כזה, כ"א מצד עקר הדבר בעצמו, כי אינה דומה אקספ. השלוחה מאת הוה"פ אחרי בחנו כשרונות כאו"א מהנשלחים, ואחרי אשר מסר להם אינסטרוקציות ידועות, למען ירדו לסוף דעת שולחיהם ובין אקספ. השלוחה מעם איש פרטי, המקבלת אינסטרוקציות רק ממנו ורק על פיו יצאו ועל פיו יבואו הלא גם איש אחר מחברי הוה"פ היה יכול לשלוח תרים מדעת עצמו, שעדותם תסתור עדותם. ע"כ בשום אופן אין לחשוב את האקספ. של ה' ג"ב לאופיציאלית, ולהרצאותיה בקנגרס יהיה רק ערך פרטי, כמו לידיעות אשר שמענו על אדות אוגנדה מפי סופרים וספרים. הוה"פ אינו יכול לקבל ע"ע האחריות בעד הרצאת האקספיד. ואפילו להציע אותה לפני הקונגרס ואם יציענה, אז עליו להודיע עכ"פ, כי ידיעות פרטיות הנה מאנשים פרטים ולא מאנשים השלוחים מאתנו, להביא לנו ידיעות הנחוצות לנו. ואז כל צירי הקונגרס הבא, אפילו הנוטים למ"א, לא יוכלו לעשות את הידיעות האלה ליסוד, אשר עליו יבנו את החלטתם בדבר הגדול הזה.

ובכלל זרה ונפלאה מאד טענת „לא הספיק הזמן". נניח, כי לא היה למר ג"ב די כסף המשלוח עד הרגע האחרון ולא רצה בשום אופן להמתיק מקודם סוד עם הוה"פ על ספק. אבל ברגע השיגו את הכסף עוד היה יכול לחכות במה ימים, — אשר לא מעלין ולא מורידין בענינים כאלו — עד אשר יועד עכ"פ הוה"פ הקטן. גם ממשלת אנגליא לא היתה מתנגדת לזה, כי הלא מר ג"ב הוא בעיני ממשלת אנגליא רק ציר הוה"פ ומי מצירי כל הממלכות היה עושה דבר בזה ואת פי ממשלתו לא שאל? קורא הוא מר ג"ב בכל רגע בשם הדיפלומטיא ועושה מעשים מתנגדים לכל מושג הדיפלמטיה. כל מעשיו של ה' ג"ב באים בחפזון נמרץ, המביא מהומה. ואם נכונה השמועה, כי יבא מר ג"ב גם לפני הקנגרס הז' בהצעה חדשה בחפזון כזה, אז גדולה מאד הסכנה הצפויה לנו מזה. כי, אם על הקונגרס הששי, אשר עוד היה הרצל ז"ל חי בתוכנו, בבר היה רעש גדול במחננו, וחלק גדול מהציונים בכו בראותם את האידיאל-הלאומי מחולל לעיניהם, מה יהיה עוד בקונגרס השביעי, אשר כבוד הרצל ז"ל לא יהיה חופף עליו. אדמה, כי יבינו עתה כל עסקנינו, כי אך לשוא יביאו אלינו הצעה, ש„לא יספיק הזמן" לדון עליהם. האידיאל הלאמי יקר לנו מכל ורבות סבלנו למענו ולא נביאהו עתה בסכנה בשביל איזו הצעה, ש„לא יספיק הזמן", להעבירה תחת שבט הבקרת, וכל אשר יבא אלינו בהצעות באלה חשוד יהיה בעינינו ונהיה זהירים מאד.

(סוף יבוא).

לבוב. ישכר בעריש יאהר.

מחשבת אנגליא על היהודים. הארץ, שממשלת אנגליא רוצה לתת ליהודים, אם לא תכשר אוגנדה, היא באוסטרליא המערבית. גם היא ארץ לא נושבה ואנגליא מקוה, שהיהודים יהפכו לארץ זרועה. לו היה ביד הבאנק

אמותיו, כלי נבהלתי. רגשות איומות, שלבי הצעיר עוד לא ידעם, תקפוני. מררתי כמעט התבקעה מגדל הכעס. לבבי הקטן כמו נע ממקומו, לוא היה נחמנ'צי לנגדי, כי אז שלחתי עליו את כל מגפותי, נקרתי את עיניו בצפרני, אף כי בתחלה הודיתי לו על רצונו הטוב לזכני במצוה היקרה הזאה. במעט נפלתי על פני מכאב ועצבון. פני אדמו מבשת, ליאות נוראה תקפתני, ליאות הנפש והגוף, גם לבכות לא יכולתי.

כדבר שאין לו רצון עצמי, הלכתי על יד אבי אשר נחני הביתה ואת הדלת סגר אחרינו. בקשני להשיל את נעלי מעל רגלי וינם להפשיט מעלי את מעילי. אך נתתי לו בתף סוררת. לקחתי סכין ואשרט את הכפור מעל אחת השמשות של החלון וגם התכתיו במו פי וכמו דבר שאין בו רוח חיים עמדתי אצל החלון ואשקף בעד השמשה הנקיה ואראה את השטן מרקד לפני הלבנה וזוקף את לשונו למולי.

עד לפנות בקר עמדתי ואז נתקדרו כל השמים בעבים.

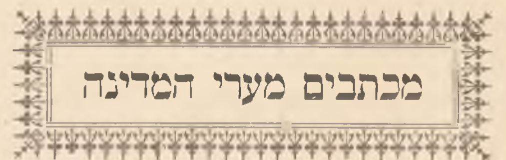
הלכתי לשמוע מקרא מגלה ובלבי הרהרתי בתשובה. קרבן גדול הבאתי לרבי ויבעט בי רבי, כוס מזגתי לו ויהפכנה על פני.

עזיאל לביש קארנבליט.

הקולוניאלית של הציונים סכום הכסף, מחיר העברת מיליון יהודים שמה באניות, היתה יכולה לקנות שבע ארצות גדולות כארץ ישראל.

פעולת „המזרחי" באמריקה. הסתדרות „המזרחי" באמריקה הלכה את עבודותיה בין ועדים אחדים וכלם עובדים בשקידה. בחמשת החדשים האחרונים נוסדו אגודות: „מזרחי" בניו־יורק, בפילאדלפיא, בבאלטימור, בפיטסבורג, בקליוולנד, בעקראן, בקנטן, בשיקגו ובדטרויט. ועד האגיטציא רכש הרבה אלפי אנשים לציונות. ועד הקופה הלאמית משתדלת למכור מניות הרבה ומרקאות ציוניות. ועד החנוך עמל ליסד ב"ס עברים ולגדל בני ישראל בתורה וביהדות נאמנה. ועד „הרמת הדת" מתאמץ להציל את היהודים מחלול שבת ולתכלית זאת יסד ירחון בשלש לשונות, לעורר את בני עמנו לשמירת שבת ומועדים.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. (נשיא הקהלה ההדש) ביום א' י"א ניסן היתה ישיבת פרנסי הקהלה ויבחרו פה אחד לנשיא את הד"ר שמואל טילעס. ד"ר טילעס היא אמנם צעיר לימים, בבן ארבעים שנה, אבל בו נמצאות כל המדות הטובות והמעלות, הראויות לנשיא קהלה גדולה בקראקא. מי יתן ויצליח לפעול לטובת קהלתנו ולתועלת כל מפלגותיה. הננו מברכים את אנשי קהלתנו לבחירה הזאת.

סטריא. עירנו אף כי אין בראשה ראש אורחים אנטיסמיטי, בכ"ז בנוגע לענין דחית יום השוק מפני חגי ישראל הוכל להתחרות בווין בירת האנ־טיסמיטים וחוק בזה ייצא דוקא מאת איש אחד מאחב"י, אשר בידו רמחית, לבלתי תת את חגי היהודים לשמצה, והמתימר להיות ציוני, לאמי, דתי וכי' ובכ"ז יעטה חרפה על עם ישראל בתתו מקום — עפ"י פקודתו ליום השוק, שחל להיות ביו"ט שלנו, לבלתי הדחותו ליום חול. בגליציא בכלל וגם בעירנו נהוג, כשיחול יום השוק בחג, אפילו של היהודים, ידחה ליום חול, ובשנה הזאת באשר חל חג שלנו ביום ה', אשר בו יום השוק השבועי בעירנו דמינו, כי ידחה גם בפעם הזאת ליום חול שלפניו. ומה מאד השתוממנו להקשיב כרוז יוצא מבית המועצות ובהסכמת היהודי הנ"ל, אשר היא הממונה על שוקים, כי שום שנוי לא יהיה ביום השוק ויהיה כמו בכל שבוע ביום החמישי וכן היה. והנוצרים יצחקו למשבתנו וכדי בזיון הסב לנו אחינו לתתנו לשמצה.

העברי.

טשרנוביץ. (היהודי ד"ר רייס ראש־האורחים.) ד"ר רייס, אשר היה עד עתה הסגן הראשון לראש האורחים, נבחר עתה במקומו. לפני שבועות הגיש ראש האורחים הזקן, בארון קאבאנאווסקי, כתב התפטרותו ליד סגנו הד"ר רייס. דברי התנצלותו היו, שכבר בא בימים ונחוץ שיעמוד על מקומו איש צעיר ממנו לימים ואשר עוד כח עלומים לו. שאין גדול קם בעירנו. מצד האחד הצער על התרחקותו של הישיש־הנכבד מכהונתו, כי היא איש טוב, נכבד ואהוב לכל ומצד השני ההשתוקקות לדעת מי יבחר אחריו למלא מקומו. במובן קוו היהודים, שהר"ר רייס ימשול בעירנו אחריו וכדין קוו זאת, כי זה כעשר שנים היה סגנו וגם הוא אהוב ונכבד בעיני כל בלי הבדל הדת. אך האשכנזים היהירים חשבו, כי עתה באה העת, לקחת את רסן הממשלה בידם ויתנכלו בארחות עקלקלות לסל את הדרך לקנדידטם האשכנזי הלאומי בארון פירטה. אבל גם הדר. שטרויבער, זה האחד מאחיו, בחיר עמנו, לא ישן בעת הזאת ויעש חוזה עם הצדדים השונים ויכרת ברית עם הרומנים ועם הרוהנים והקנדידטיר של הדר. רייס היתה בטוחה, כי רוב בוחרים נטו אחריו. מספר יועצי עירנו חמשים: 19 גרמנים, 18 יהודים, 7 רומנים, 6 רותנים. היהודים, הרומנים והרותנים כרתו ברית, לבחור בד"ר רייס, וכראות האשכנזים, שתוחלתם נכזבה, החביאו את צערם, ויראו פנים שוחקות ויחליטו גם הם לבחור ביהודי. הדר. רייס נבחר פה אחד לראש האורחים במטרופולין של מדינה טשרנוביץ, שמספר יושביה יותר משבעים וחמשה אלף.

א. דופלער.

מכתב מבולגריא.

פיליפופל. (עלילת דם.) בעיר קיסטונדיל נמצא בי"ז לה"ז איש בבן 22 שנה מת על שפת הנחל סטרומא. הרופאים אחרי בדקם אתו שערו, כי נטבע לפני שלושים יום. האנטישמיים השתמשו במקרה הזה, ויסיתו את ההמון הגס נגד היהודים, באמרם, כי היהודים הטביעוהו, אחרי קחתם את דמו לצרך דתם. גם הדבקו תמונות בכל רחובות העיר ובהן מצויר עבדי השוחט ילד נוצרי ומקבל את דמו בכלי. היהודים פחדו מהסכנה הנשקפת להם וילכו אל שר העיר, לבקש מלפניו, כי יגן עליהם. שר העיר נעתר להם וישלח תיכף שוטרים, להגן על היהודים, התמונות נקרעו מעל הקירות, ויאסרו את המפיצים דבת שוא על היהודים. והרב הכולל ד"ר מ. עהרנפרייז בקש מאת המיניסטריום, להגן על היהודים בקיסטינדיל הצפויים אלי סכנה. המיניסטריום שלח פקודות נמרצות אל שר העיר, וזה האחרון השיב את המנוחה על מקומה.—האנטישמי הבולגרי שאנגוב עורך העתון היומי „ביטשירנא פושטא" בסופיא כתב מאמר מלא מרורות נגד היהודים, אשר בו מסית בפרט את המקדונים, להכות ולהרוג את היהודים ולערוך קישינוב שנית, ומאשים את הסטודנט העברי ליאון הכהן, בי הסית את כל הסטודנטים לשבות.

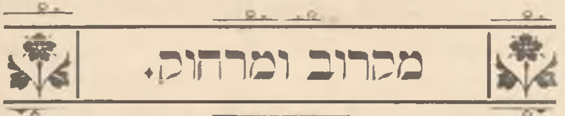
יוסף הלוי

מכתב מארץ ישראל.

ירושלים. ביום י"א אדר ב' באה לירושלים השירא של יהודים, שעלו מבודפסט לארץ ישראל ונתקבלו פה בכביד גדול. ביפו דרש לכבודם הר"ג קוק ראב"ד. משם נסעו למושבות פתח־תקוה, ראשון־לציון, מקוה־ישראל. הקולוניסטים והפקידים קבלום בשמחה ובכבוד גדול. כאשר עברו האורחים לפני בית הפקידות של חברת האניות האוסטרית, הרים הפקיד דגל אוסטראי לכבודם וכלם קראו יחי הקיסר! אחר כן ירו פקידי בית הפקידות באקדח שלש פעמים באויר לכבודם. בירושלים הרים הקונסול האוסטראי את דגל אוסטריא כל הזמן, אשר היו האורחים בירושלים. הקונסול בא למסלת הברזל לקבלם ובצאתם בא ללותם על דרכם.

אנחנו היהודים הבינונו לכבודם נשף יפה ונעים מאד בבית־הספר לבנות של אוולין דע רוטשילד, שתחת הנהגת מרת חנה לנדא. הקונסול האשכנזי ואשת הקונסול האנגלי ועוד אנשים נכבדים באו לנשף. החגיגה נפתחה בזמר „מזמור לדוד" ותבורה של תלמידות זמרו יפה מאד ומרת לנדא לותה אותו בנגינה על פיאנו. אח"כ ערכו הילדות מחזה של „יפניות" ומחזה „בת יפתח" ועבודת האכר במושבות. ריפה והנחמד בכל המחזות היה המחזה „עבודת האכר". הילדות הראו את מעשה החטה מתחלת הזריעה עד אשר סרוה מן התנור. חבורה של עשר נערות הופיעו לבושות תלבשת אכרים ומזוינות אשה בכלי עבודתה על שכמה, ומזמרות בקול עלז ושמח: „במחרשתי את הוני רכשתי". והנה הן מתחילות עבודותיהן. „אני האכר" קורא האכר (רחל קרעמער) בעברית, בהברה צחה יפה וחיה, ומספר ומראה בידיו את עבודת הניר ופתוח השדה והחרישה ואז ענה הקוצר: „אז אבוא אני, כי אני הקוצרת ואקצור" וכן הטוחן וכן האופה וכו'. וכל זה בלשון עברית חיה. אחרי כלות כל העבודות יצאו כל האכרות האלה במחול בכלי העבודה על שכמם ובשיר „חושי אחים, חושו", וכך יצאו מהחדר ורעם של מחיאות כפים התפרץ מכל הקהל. אח"כ באו כל המשחקות יחד, כמאה ילדות ודגלים בידיהן ובקול אחד פצחו רנה: „עוד לא אבדה תקותנו". ומעל ספסלי הקהל נשמעו קולות אנשים ונשים, שהשתתפו בשירה. אחרי תום המחזה קמו ד"ר כהן וד'ר דימאנט והגביר מוהר"ר אליהו קארלין מאמסטרדם ואשת ד"ר שוויגער והרב א. ירדאן ויהגו בדברים חמים למרת לנדא בשם כל האורחים חן חן בעד התענוג, שהתעננו על כל מה שראו ויהגו תודה גם להמורים ולהמורות על קדמת הלשון העבריה בביה"ס להבנות. — האורחים הנכבדים בקרו את העיר חברון, הירדן וכל סביבות ירושלים ומקום בית־המקדש ואת כל בתי החסד אשר בעירנו וקבר רחל וקבר שמואל הנביא. — מספר האורחים מאה וחמשה וארבעים וביניהם היו רבנים, חזנים, רופאים, עורכי־דין, סוחרים ובאנקירים — חרדים ונאורים. — אחדים מהאורחים נסעו לבארות ולדמשק. ביום כ"ג אדר ב' בבקר עזבו את ירושלים וילכו במסה"ב ליפו ורבים מנכבדי עירנו באו לתחנת מסה"ב ללותם לדרכם ואחד מהרבנים, אשר בקרב האורחים, דרש דרוש יפה ויביע תודה לכל אנשי ירושלים ויהגה את הרושם הגדול, אשר עשתה עליהם ארץ ישראל. בשיר „עוד לא אבדה תקותנו" וזה המרכבה ממקומה והשירא נפרדה מהקהל הנכבד, שהוסף לקרא להאורחים שלום שלום! מי יתן, כי ירבו אורחים מבני עמנו, לבא לסיר את ארץ ישראל בכל שנה ושנה. — מאמריקה בא לסיר את ארצנו, הציוני הפרופיסיר ד"ר גיטטהייל עם אשתו ובתיך קהל גדול בירושלים נאם נאים יפה מאד לאהבת ציון, לאחדות ולשלום. — גם האדונים מאירסאהן, מנהל חברת יק"א ומר ווארמס, גזבר הבארון רוטשילד, באו לסיר את ארצנו. — בחדש מארץ באו לעירנו אלף ושלש מאות נוצרים מאמריקה ומאנגליא ומאשכנז לסיר את א"י. רבים מהם סרו לבתי האורחים של בני עמנו בירושלים.

מענדיל קרמר.

מקרוב ומרחוק.

תהלוכות בתי־הדואר בגליציא. רבים מחותמי „המצפה" מתאוננים, שאינם מקבלים את הגליון בשבת, כי אם ביום ב' או ג', ואינם יכולים להעלות על דעתם כי בתי־הדואר בעריהם אשמים בזה, בית דואר הוא בעיניהם כאוטומט, המניח בתוכו דבר ביום ו' מכרח הוא לצאת בשבת. קצת הקוראים אינם בושים לחרף את האדמיניסטרציא ולכתוב אליה דברי בוז וקלסה. ידעו נא קוראינו, שגם קוראי העתונים הפולנים מתאוננים, כי לפעמים הם מקבלים את הגליון — היומי — יחד מכתבים אחרי ארבעה ימים. אך הם — בני הנכר — יבינו, כי האדמיניסטרציא לא תסכל עשוה, לבלתי שלח את הגליונות לכל הקוראים בבת־אחת ביום צאתם, עובדה קימת היא איפא, שבקצת בתי־הדואר בגליציא אין סדרים.

מספר יושבי קראקא. ע"פ רשימות לשכת הסטאטיסטיקה המקומית היה מספר יושבי קראקא בחדש פברואר שנה זו 99.800 (50.676 נקבות, 49.124 זכרים), מספר הצבא העומד פה 6049. בשני החדשים האחרונים התרבו יושבי העיר ביותר ממאתים נפש. מספר יושבי קראקא הם איפא מאת אלף וששת אלפים וחמשים, מלבד יושבי הפרורים המחוברים אל העיר ונפרדים ממנה רק פקיד פוליטי.

גאלגאיצי התפטר. מצביא הקארפס בפרזעמישל, פעלדצייגמייסטער גאלגאוצי, העריץ הנורא, אשר הפיל חתיתו על כל יושבי העיר ועל כל פקידי הארץ וגם על נציב גליציא ועל השופטים ואשר תחת ידו הקשה אבדו עצמם לדעת אנשי צבא רבים מאד וביחוד סבלו ממנו יהודים — ישר הצבא הזה התפטר סוף סוף וארץ גליציא הדלה תנצל עכ"פ מאחת ממכותיה ותשאף רוח. כפי הנשמע חפץ הקיסר להשתמש בידו החזקה נגד המאדיארים עם עברתו.

נצחון הפולנים בגליציא. בעוד הטשכים נלחמים זה כמה שנים לריק לעשות את שפתם שלטת בארצם, נוצחים הפולנים נצחון אחרי נצחון בשלום. המיניסטר למיני הארץ שאנאיך פקד, ששפת הזשנדרמריא בגליציא תהיה הפולנית. ברבות הימים ישיגו הפולנים גם מבוקשם ששפת בתי־הדואר ומסלות הברזל תהיה הפולנית.

בשר כלבים. באשכנז החלו בני דלת העם לאכל בשר כלבים וכפי הנראה יטעם לחכם, כי מספר הכלבים הנאכלים הולך וגדול מחדש לחדש.

גנבה גדולה ברוסיא. פקיד אחד במיניסטריום שעל אוצר הממשלה, שנמסרו על ידו מאתים אלף רובל לצרכי המלחמה, שלח יד בכסף הזה.

מטבח ברוסיא. בעיר וויאזמא התקבצו אנשי צבא ההולכים למלחמה. כלכלת הצבא לא הכינה להם מזון ואנשי העיר סגרו את חניותיהם ובתיהם מפחד שוד ואנשי הצבא לא יכלו להשיג מזון אף בכסף. בקצפם שלחו בחמס ידיהם וישברו שערים וינפצו חלונות ויבוזו את העיר. אז הזדיינו אנשי העיר בקרדמות, בסכינים ובאבנים וילחמו עם אנשי הצבא. כמאה איש נפלו חללים משני הצדדים.

הגנבות ברוסיא. הממונה על מסחר התבואה במיניסטריום לפיננץ, קאספרוב, גנב סך מיליון ומאתים אלף רוכל ויברח.

השגעון במלחמה. כל בתי החולים של הצבא במוסקוא מלאים משוגעים, שהוכאו מהמלחמה. עתה יבנו בשבילם בתים מיוחדים מחוץ לעיר, כי אין עוד מקום.

השביתה במסלות הברזל באיטליא. ממשלת איטליא הציעה לפני הפרלמנט לקחת את כל מסלות הברזל לרשות הממלכה. התקנה הזאת לא ישרה בעיני הפקידים והפועלים במסה"ב, כי לא אבו להיות עבדי הממשלה, שלא יוכלו להפסיק עבודתם ולדרוש הוספות בחפצם, ויכינו שביתה כללית, אך לא הצליחו, לא בכל מקום הסכימו הפועלים לשבות, כי הסוציאליסטים שואפים בכל הארצות, להכניס את מסה"ב ברשות הממשלה. הצעת הממשלה התקבלה והפועלים שבו לעבודתם.

ננסים. סטאנליי, התיר האנגלי הנודע, גלה ביערות קונגו באפריקה הפנימית שבט בני אדם ננסים. עתה הביא הקולונל הריסון משם ששה ננסים לנדונה. המה אנשים מבני י"ח שנה עד ל"ד שנה וגדל כל אחד לא הרבה יותר ממטר אחת. המה אנשי מלחמה, מתנפלים לפעמים על נוסעים והורגים אותם ובוזזים רכושם. במקום מכורתם ביערות הם מתהלכים ערומים, בתיהם עשויים מקנים ועלים. שנות חייהם לכל היותר ארבעים שנה. פניהם רעי תאר מאד. מראה עורם אינו שחור.

עובדי השמש. בניו־יורק נבנתה במה לעובדי השמש. איזה ד"ר האניש בא שמה מפרס וידיה נשים עשירות רבות, לעבוד את השמש כתור אליל. הוא מבטיח, כי דתו היא בת מ"ב אלפי שנה.

רעד האדמה בהודו. מספר המתים ברעד האדמה בהודו הוא הרבה יותר מאשר שערו מראש. יותר מעשרים אלף איש מתו ע"פ רשימות הממשלה, מלבד אלה שלא נודעו. בעיר קאנגרא ישבו 5400 נפש. כל העיר נהרבה והמשת אלפים נקברו חיים ורק ארבע מאות נמלטו. כמה מאות נפש נבלעו באדמה, כי נפתחו סדקים באדמה וכל הנמצא שם ירד שאולה. מהנמלטים השתטו רבים מעצם החרדה. שורות שלמות של בתים נהרסו פתאם כבתי קלפים על יושביהם הישנים ישנתם. הנשארים בחיים המה כמשוגעים ובכמה מקומות התנפל איש על אחיו להמיתו ולבוז רכושו. סבת הרעד היא הר געש מקיא אש, שפצה לועו על גבול טיבט.

קיסרית יפן נתנה לבעלי מומים, אשר בין שבויי רוסיא, מחוסרי ידים או רגלים, אברים מלאכותיים.

שכר המושלים. כסא מלכות אינו נותן לבעליו כבוד ושלטון מעל כל יתר בני אדם לבד, כי אם גם שכר טוב בכסף מזומן. בראש כל המלכים עומדים אלה המושלים יחידים בלי באי־כח העם. שכרם גדול הרבה יותר משכר המלכים במלכיות קונסטיטוציוניות, אע"פ שהעמים של הראשונים דלים מאלה של האחרונים. כן נוטל קיסר חינא שכר שנתי 45 מיליון כתר, קיסר רוסיא 42 מיליון, שלטן טורקיא 20 מיליון, קיסר אשכנז 19 מיליון. קיסר אוסטריא 18 מיליון ושש מאות אלף כתר, מלך איטליא 15 מיליון ורבע קיסר יפן 13 מיליון, מלך אנגליא 11 מיליון ורבע (בני משפחתו נוטלים כל אחד שכר בפני עצמו ויתר המלכים משלמים מכיסם לבני משפחתם), מלך ספרד 9 מיליון, מלך בלגיא 4 מיליון 330 אלף, מלך פורטוגל 4 מיליון, מלך שבדים ונורבגים 2 מיליון ומחצה. מלכת הולנד מיליון 632 אלף, מלך סרביא מיליון ומחצה. מלך דניא מיליון 356 אלף, מלך יון מיליון ורבע. לעמת זה ברוכות הן הרפובליקות, שמושליהן מסתפקים בשכר מועט, כפקידים רמים, אף על פי שגם להם הוצאות יתרות כמלכים, לקבל פני נסיכים ולערוך משתות כיד המלך ולהתראות בכל עת מצוא כעומד בראש עם גדול ועצום. כן נוטל נשיא צרפת שכר שנתי רק מיליון 140 אלף פרנק (נושא העטרה האחרון של צרפת, נאפוליון השלישי, נטל שכר שנתי 50 מיליון) ונשיא אמריקה, הארץ הגדולה והעשירה מכל ארצות אירופה, נוטל רק שלש מאות אלף כתר לשנה, בעוד שגם נסיך המלכית הזעירה והמסכנה מונטינגרו, שמספר יושביה אינם אף כמספר יושבי עיר בינונית אחת באמריקה, נוטל מאתים אלף כתר לשנה. וקיסר חינא, רוסיא, טורקיא ואוסטריא מכניסים בכל שנה מהונם הפרטי כמעט שבעתים משכרם, שהם נוטלים מעבדיהם הדלים.

*

הקמח מלאפאטין. מלאפאטין כותבים לנו, כי מה שהודיע הכותב משם במכתבו בגליון הקודם, כי בקש הרב הבלזאי לאסור את המצות ואת הכלים אינו נכון, הוא שאל את הרה"ג מסטאניסלאו. שהתיר את הכל בדיעבד.

שפחה הורגת גבירתה. חנה נאצלער, אלמנה עשירה יהודית בת נ"ו שנה מן הדיר הישן בווין, נרצחה בליל שבת הוה"מ ביד שפחתה הקתולית. בישנה שנתה נגשה אליה השפחה נאווראטיל ותרוצץ גלגלתה בהכותה י"ב פעמים במרוכה על ראשה ותקח את הכסף המזומן, שמצאה בארון ותברח. האשה דרה יחידה, על כן לא נמצאה עד יום כ'. השפחה נתפשה בבית אחותה במורביא סמוך לאלמיין. תשימנה זאת נשי ישראל אל לבן, המהדרות אחרי שפחה נוצרית כמו אחרי אתרוג מקורפו... ההרוגה הניחה י"ב אלף כתר בצואתה לקהלה היהודית.

הרב ד"ר קאיזרלינג. ראש הרבנים בבודפסט ד"ר מאיר קאיזרלינג גוע בליל שבת חוה"מ בן ע"ו שנה. קאיזרלינג קנה לו שם גדול בחקירותיו בדברי ימי היהודים בספרד ופורטוגל וספרו בענין זה התפרסם מאד. גם כתב הרבה בתולדות אנשי שם בישראל. הוא נולד בהנובר, למד ש"ס ופוסקים בניקולסבורג ופילוסופיה בברלין, אח"כ היה רב בשווייץ ובשנת 1870 הוקם לרב ראשי בבודפסט. הוא היה חתן פיליפזאהן. מאמרי מדע רבים כתב בעתונים בשפות שונות.

פחד היהודים בקישינב. צוררי היהודים, ובראשם קרושוואן הידוע. מסיתים בגלוי את ההמון, לעשות זבח ביהודים. ואלה, אשר כבר ראו לפני שנתים, כי בטחונם בפוליציא ובצבא הבל הוא. הזדינו ויכונים המה לעמד על נפשם ויהי מה. אך הממשלה מפירה את עצתם ובודקת בבתי היהודים ומחרימה את כל כלי הנשק. סוחר יהודי אחד, שמכר בסתר כלי נשק ליהודים, נשפט למאסר לשלשה חדשים. הפרעות והשוד כבר הוחלו גם נגד משכילים רוסים. — היהודים ב מ ו ה י ל ב הודיעו בעתונים כי גלו בעירם ארגניזציה שלמה להכנת זבח ביהודים. כרוזים נחלקים בכל העיר בין העם ובין הפקידים וצוענים רבים מאד באו העירה, נכונים להתחיל במצוה זו. אין תקוה, כי הממשלה תציל את היהודים ע"י הצבא. ע"כ גדול פחד היהודים.

מעשה פלעהווע. העתון האופיציעלי של ממשלת רוסיא הדפיס עתה, לפני הפסחא הרוסית את דרשת עורך הדין האנטיסמיטי ש מ א ק ו ב, שדרש במשפט הומל. הדרשה מלאה שטנה, עלילות הדשות וישנות על היהודים. הכל מוצאים בזה את החפץ לעורר זבח ושוד ביהודים בימי הפסחא. בשעה שכל המלכות בסכנה, אויביה מבית ומחוץ קמו עליה להשמידה, כל העמים היושבים ברוסיא נלחמים בלוחציהם בעד קיומם והממשלה בעצמה נלחמה מלחמת יאוש להתגבר על כלם, בעת הקשה הזאת אין לעתון הרשמי מה לעשות רק להכין זבח ביהודים. בזה יכון כסא ותחזקנה זרועות מוסקבה. וה„נאבאיא ווערמיא" גם היא יודעת את עתה ומדפיסה שטנה על היהודים, כי מניניים הם פרעות בנוצרים, כי כלם הזדיינו בקני רובה והם מתלמדים לירות לעיני השמש והם מתגרים גם בצבא.

קללת „ואבדתם בגוים". בממלכת דניא יושבים 3500 יהודים. לפני כ"ה שנים היה מספר היהודים שם 4100. חסרים איפא ת"ר נפש. אע"פ שבאו שמה בשנים האחרונות יהודים מן המזרח וע"פ הרביה הטבעית גם כן נוספו עליהם. סבת הגרעון היא ההתחתנות בגוים. בעיר הממלכה קאפענהאגען היו משנת 1880 עד שנת 1903 תקצ"ב חתונות יהודיות ומהן רק 358 היו חתון יהודים ויהודיות, אבל 234 היו נשואי תערובות.

היהודים בארצות המזרח. מספר היהודים באזיא הקטנה 51.270, בבבל, ארם נהרים וארמניא 53.250, בערב של טורקיא 45.000, (במדברי ערב יושבים יהודים חפשים רבים, שאין עליהם כל עול מלכות ולא נודע מספרם), במצרים 21.800, בארץ ישראל ובסוריא 90.000, בטריפולים (אפריקא הצפונית) 17.500, בארץ יון 9000, בבולגריא 33.663, בסרביא 6500, בטורקיא אשר באירופא 184.637, באיי קפריסין ורודים 5.868, ברומניא 267.000. — מספר היהודים ב י ר ו ש ל ם 30.000 (63 אחוזים ממאה יושבי העיר), ב צ פ ת 7144 (56 אחוזים ממאה), ב ט ב ר י א 3205 (64 אחוזים ממאה), ב י פ ו 3000, ב ח י פ ה 2375, ב ח ב ר ו ן 1130, ב ע כ ו 130, ב ר מ ל א 99, ב ע ז ה 75, ב ש כ ם 31 יהודים ומאה ועשרה שמרונים. כל היהודים בעשר ערים בא"י 47.000 בתוך 117.833 מושלמים 21.889 נוצרים. מספר היהודים במושבות כשמונת אלפים. מספר היהודים ה„אשכנזים" 24.438, ה„ספרדים" 15,331, המערבים (ממאראקא) 2420, התימנים 1228, מפרס ומבוכארא 530, מקאוקז 670. — היהודים בא"י הם ט"ז אחוזים ממאה של תושבי הארץ. בכל העולם אין מדינה, שמספר היהודים רבים כל כך לעומת יושבי הארץ, כמו ארץ ישראל.

חוק הגולים באנגליא. כשנה שעברה לא הצליחה הממשלה לסגור את גבול אנגליא בפני הגולים. ותחזר את הצעתה בטרם דנו עליה בבית מועצת הממלכה. ע ת ה ה כ נ י ס ה ה מ מ ש ל ה ש נ י ת א ת ה ה צ ע ה ו ג ם ה ת ק ב ל ה ב ק ב ל ה ה ר א ש ו נ ה. המיניסטר לעניני הפנים הטעים בהצעה, כי בשנה האחרונה התרבו הגולים הבאים לאנגליא. עקרי החוק החדש הם: שום גולה לא יכנס לאנגליא בלי רשות. הנכנסים לא יכנסו רק דרך ערי חוף ידועות, אשר שם ישבו פקידים מיוחדים, שיבדקו את הגולים, אם ראויים הם להכנס. מי שלא נתנוהו הפקידים לעלות היבשה יכול לערער על משפטו לפני ועד גבוה, אשר יתמנה לתכלית זאת. ואלה האנשים, שאין להם רשות להכנס: מי שאינו יכול להוכיח, שיוכל להתפרנס מיגיע כפיו, שוטים, חולים וחלשים, שבפי ההשערה יפלו למשא על הצבור, חוטאים הבורחים מפני בית־הדין בארצם אם אין החטא חטא מדיני. בורחים מפני פחד המשפט בחטא מדיני ימצאו מפלט באנגליא, אף אם עניים הם. הרשות לממשלה למסור חוטאים (בחטאים שאינם מדיניים, שנכנסו לאנגליא בטעות, ביד ביה"ד בארצם, אם בית־הדין באנגליא יסכים לגרשם. ההוצאות, שהוציאה ממשלת אנגליא על חוטאים עד שתגרשם, על בעלי הספינות, שהביאום, לשלם, אם יגורשו בתוך ששה חדשים. גולים העוברים דרך אנגליא, ללכת משם לארצות אחרות. אין החקים האלה חלים עליהם. ידוע כי החקים האלה נוצרו ביחוד בשביל הגולים היהודים, אשר עיני רבים מן האנגלים צרות בהם. על החוק לעבור עוד שתי פעמים לפני מועצת הממלכה ולפני הבית העליון ואז יקימהו גם המלך.

קובא והיהודים. קונסול הרפובליקה ק ו ב א בנירנבערג, ה' מאקס לעהמאן, העיר את ממשלתו, להכניס לקובא גולי היהודים מרוסיא ומרומניא. האי קובא באמריקה, מאז השתחרר מתחת יד ספרד, מתפתח באופן יפה; הארץ עשירה ופוריה, אך יושביה מעטים. יש שם מקום לעשרים מיליון בני אדם; אבל אין שם רק מיליון וחצי. גולי היהודים יכולים באמת להביא ברכה לארץ ולהצליח שם בעמלם. ממשלת קובא נאותה להצעה הזאת ותבטיח לתמוך את הגולים בכסף. הפרלמנט עוסק עתה בשאלה הזאת. הממשלה נכונה להעביר את הגולים היהודים בהוצאותיה. עקר כונת הממשלה היא לתת ליהודים עבודה במכרה ההרים, עבודה, שאין היהודים מכשרים אליה ואם על מנת כן יעבירו אותם שמה, בודאי לא יאבו. אבל יש בקובא מקום לעבודות אחרות, למסחר, לחרשת ולמלאכה, ואם יסעו הגולים שמה תחת לניו־יורק. אין ספק שיצליחו ובכל אופן לא ימצאו מכשול בהכנסם שמה והארץ אינה רחוקה כאפריקה וכאמריקה הדרומית.

נער פקח. נער קטן בא אל אופה, לקנות ככר לחם ויתן לו ככר קטנה. מדוע תתן לי ככר קטנה כזו? צעק הנער. למען יקל לך לשאתה, ענה האופה. הנער שתק וישלם כ' ציל. מדוע כ'? המחיר כ"ב, קרא האופה. כן ענה הנער. למען יקל לך לספור.

משדה הספרות והמדעים.

חקרי לשון

לכנות איזה גוף יחיד נכח לא בשמו העצמי, כ"א באחת ממלות הגוף (פראנאמען), יאמר העברי לזכר: אתה ולנקבה: את. ובפעלים עם אותיות-הגוף יאמר לזכר: פעל-ת ולנקבה: פעלת. ובארמית יאמר בין לזכר בין לנקבה: את או אנת. ובן בפעלים יאמר לשניהם: בטלת אמרת באין הבדל. ונמצא שלש פעמים בתנ"ך גם לזכר את: ואם ככה את עשה לי (במדבר י"א, ט"ו) ואת הדבר אלינו (דברים ה', כ"ד) את כרוב ממשח הסוכך! (יחזקאל כ"ח, י"ד, ומוסב על מלך צור). אבל בפעלים עם אותיות הגוף לא נמצא בכתבי הקדש אף פעם אחת לזכר פעלת, רק תמיד יבא פעלת פקדת.

אולם בפנותנו לבנויי-הפעלים שם נראה דבר חדש, שיאמר בנקבה נכחת: פקדתני, פקדתיו, פקדתיה וכו', בחיריק תחת התי"ו וביוד אחריה, ורק שבבנוי-ני יבא לעולם בלא ייד לפניו. כמו: לבבתני אחתי כלה לבבתני כו' (שיר ד' ט'), לא במחתרת מצאתים (ירמי' ב', ל"ד), ונתתיהו לפניהם (יחזקאל ט"ז, י"ט), את נשאתים (שם פסוק נ"ח). ולדעת מהר"י אברבנאל גם מה שנאמר בשמות (ב', י') „משיתהו", הוא לנקבה נכחת. ר"ל יוכבד אמרה לבת-פרעה: לכן קראתי את בני בשם: משה (ותקרא שמו משה קאי על יוכבד, לדעתו, כמ"ש ותביאהו לבת פרעה) יען כי את משית אותו מן המים. כי לא יתכן — יאמר מהרי"א — שדברה בת פרעה בלשון הקדש. ומלשון הכתוב עצמו מוכח כדברי מהרי"א. שאם היה מוסב על בת פרעה היה כתוב: ותקרא שמו משה לאמר: כי מן המים משיתיהו. או: ותקרא שמו משה, כי אמרה מן חמים משיתיהו. ולא אאריך בראיות מכתבי הקדש, כי הבקי היטב בתנ"ך ימצאן בנקל. ולא נוכל להוציא מזה (מפעל עבר לנקבה בנבח מחבר עם הבנוי), שגם בנפרד אפשר לומר לנקבה נבחת: פעלתי, פקדתי. כי אי אפשר להביא ראיה מן המחברים עם הבנויים על הנפרדים. הרי למשל בשם עצם נקבה או גם שם זכר הבא ברבים בסמן -ות, בנון, אבות, בנות, נפשות וביו"ב יאמר בבנוים אבותי, אבותיך, בנותיו בנותיה נפשותינו נפשותיכם, בשני סמני-הרבוי (מה שגזניוס, שד"ל ועוד רבים מתפלאים על זה ולא מצאו סבה נכונה) ולא נוכל לומר גם בלא חבור-הכנוים אבותים, בנותים, נפשותים ורק בשבלים בודדות נמצא: גדרתים (יהושע ט"ו, ל"ו), לחתים (יחזקאל כ"ז, ה') ועוד כיו"ב במקומות אחדים. לרבים נובחים בעבר יאמר בבנוי: ולמה העליתנו (העליתם אותנו) ממצרים (במדבר כ' ה') הצום צמתני אני (זכריה ז', ה') ובנפרד בלא הכוד-הכנוי יאמר העליתם, צמתם לא: העליתו צמתו. ורק בארמית יאמר לזכרים רבים בנכח: קטלתון, אמרתון (ולנקבות: קטלתן, אמרתן) נשען על נון בסוף, וכן במלת הגוף: אתון, אנתון (ולנקבות: אתן, אנתן). ובש"ס נמצא, קאמריתו, חכמיתו (בינוני) במקום: קאמרין אתון, חכמין אתון. ובתלמוד גטין רנ"ו: עד אימת עבריתו הכי (במקום: עבדין אתון, עושים אתם בן) וקטליתו (חלף: קטלין אתון) ליה לעלמא בכפנא. וגם בעבר: ומאחר דחכמיתו כולי האי עד האידנא אמאי לא „אתיתו" לגבאי (שם ע"ב). מלת „אתיתו" הוא פעל עבר לזכרים רבים בנכח (בנין פעל מנאלמי הלמ"ד). אבל בעברית לא נמצא, פקדתו דברתו. קרוב לומר שבעברית העתיקה היו אמרים אבותים אמותים (ונשאר עוד לפליטה מזמן ההוא: גדרתים לחתים, חמתים ועוד מעטים) וכן גם פקדתו שמרתו, ואחר שהתפתחה הלשון והתחילו להשתמש ברבים בסמן -ות, ובפעלים לרבים נובחים תחת -תו, -תם לזכרים -תן לנקבות; גם אז השאירו עב"פ בבנוים את שני סמני הרבוי בשמות, ואותיות הגוף -„תו" בפעלים. דוגמא מעין זה: האשכנזי יאמר על תאר „טוב" בשלש המדרגות: „גוט, בעססער, אם בעסטען". המדרגה השניה והשלישית שלא מעין הראשונה. והסבה לזה — יאמר הדר. גלאנין בספרו „גוט דייטש" — כי באשכנזית העתיקה אמרו על טוב: „באס" ובשחדשו שוב את התאר „גוט" קבעוהו כמדרגה הראשונה ואת התאר הישן השאירו — בשנוי קצת — במעלה השניה והשלישית.

וככה יהיה גם בנוגע לבל פעל עבר לנקבה ב' (דיא צווייטע פערזאן דעם ווייבליבען געשלעכטעס). קרוב לוראי שבלשון הקדומה אמרו לנקבה נכחית בפעל עבר: „פקדתי", אלא שאח"כ ברבות-הימים בטלוהו, כדי שלא יתחלף במדבר-בעדו, ורק בכנוים השאירו עוד את היו"ד. לבאורה אפשר אמנם שסבת החיריק על התי"ו, והיו"ד שאחריה הוא, כי היה קשה על המבטא לומר: פקדתני, פקדתהו, פקדתה, ובמכנים רבים נסתרים — זכרים או נקבות — לא היה אפשר בלל — בבוא רק שוא על התי"ו — לבטאו בשפתים בשום אופן. כי אין איש בעולם שיובל לבטא: פקדתם, פקדתן, שלשה „נחים נראים" בסוף המלה זה אחר זה. ובלשוננו אי אפשר שיבאו גם שני „נחים נראים" זה אחר זה בסוף המלה, אם לא שהאות הסופית היא אחת מאותיות „פ'ת'ך ד'ק ט'ב". ובשביל שקשה על הדבר המבטא, נקדו — בכנוים — חיריק בתי"ו ויו"ד אחריה, למען הבדיל בין זכרים לנקבות בכנויים. אבל באמת נמצאה בהנ"ך תמונת „פעלתי" (כתיב ולא קרי) לאשה ב' בזמן עבר בעשרים וחמש פעמים, רבן בשלשת הספרים ירמיה, יחזקאל ורות (לפי שרבו בהם הדבורים לנקבה). דוגמאות: גם את הרעות למדתי (כתיב למדתי וקרינן למדת) את דרכיך (ירמי' ב'), הלא מעתה קראתי לי אבי אתה (שם ג'), לא זכרתי את ימי נעוריך (יחזקאל ט"ז. ובסמן זה לבד נמצאות עשר התמונות כאלה), וירדתי הגרן (רות ג'). ועוד הנשארות אשר ימצאן כל לומר בעצמו. ובבלן היורין מן הכתיבן ולא קריין (נדרים דף ל"ז). גם מלת הגוף את לנקבה נמצאת שש פעמים בתנ"ך ביו"ד אחר התי"ו. ואלה הן: ואתי אלית (שופטים י"ז) כי אתי אשת ירבעם. אתי חבקת בן. אתי הלכת אליו (שלשתן במלכים) ואתי שדוד מה תעשי (ירמי'). אבלת אדם אתי (יחזקאל). בבלן הכתיב: אתי והקרי: את או את. ומזה יש להוציא ברור בלי בל פקפוק שבשפת-עבר הקדמוניה אמרו: אתי; פעלתי ביו"ד לנקבה נובחית ורק אח"כ במרוץ-הימים בטלה התמונה הזאת, ברי שלא תתחלף במדבר בעדו, בנ"ל. וראה זה מצאתי עוד דבר יותר נפלא בספר רות סמן ד' פסוק ה': ויאמר בעז (לגואל) ביום קנותך השדה מיד נעמי ומאת רות המואביה, אשת המת קניתי כו' כתיב קניתי וקרי קנית וכן בש"ב י"ד כ"א עשיתי תחת עשית ולא ראיתי עוד מי שיעיר על דבר הפלא הזה. ובכן איפא אפשר שגם לזכר נכחי בזמן עבר אמרו בלשון הקדמונה: פקדתי, אתי (שהרי אותיות הגוף הן הקצור ממלות הגוף), רק שבל"נ נשאר זכר ממנו בבנוים ובל"ז לא נשאר בל זכרון ממנו.

צריך להבין איפא מה היתה הסבה, שאמרו בשפת עבר הישנה לגוף ב', זכר ונקבה, אתי, קטלתי? בגוף א' (מ"ב) הברת „תי" היא במקום: אני, נפקד-תי במקום: פקד-אני*) אבל מה ענינה לנבח? ואם היה זה שגיאה בלשון ולכן בטלוהו, איך השאירו בעלי המסורה את היוד הזאת בכתובים ולדברי ר"ש יש אם למקרא ולמסרת, ולר"א יש אם למסרת דוקא (קדושין רי"ח)? — אנכי העמקתי עיוני היטב בדבר הזה, ואת תוצאות עיוני אציע לפני הקוראים. אך מברח אני להקדים התחלה הקדמה אחת הנחוצה לענינגו. וזוהי: כל החומרים והגופים אשר בעולם יגבלו ויועדו ע"י המקום והזמן. ע"פ המקום יבדלו הגופים למצביהם ולמרותיהם. הזמן ישפיע על הגופים שנוים כבירים וגם ע"י התנועה במקום יקבלו הגופים שנוים עזים ונמרצים.

המקום העולמי כשהוא לעצמו לא ישנה את מקומו לעולם, בי המקום שהוא בצפון לא יהיה לעולם בדרום ובן להפך. הגופים יובלו להיות מקומות לגופים אחרים, אבל מקומות באלו ישנו את מצביהם תמיד והמקום העולמי לא ישנה את לקליותו לעולם. לשרש „קום" בלה"ק שתי הוראות. ההוראה האחת היא: אויפשטעהען, עמפארקאממען, ענטשטעהען ורומיהם. ומזה יבא בהפעיל „הקם" אויפשטעללען, אויפריכטען, ענטשטעהען לאססען, עטוואס אין ריא עקסיסטענץ ברינגען ועוד הרבה כיו"ב. ההוראה השנית של „קים" היא: בעשטעהען, בעשטאנד האבען, פעסטשטעהען. ומזה בהפעיל או בפעל: בעשטעטיגען, געשטאטטען, פיקסירען, פעסטזעטצען, שווערען, שהוא מעין הוראה: בעשטעטיגען — ולהוראה זאת יבא רק בפעל, בי בארמית קים: שווערען, קים: שוואור. ומזה בתהלים: נשבעתי ואקימה. בפל הדבר במ"ש. על יסוד ההוראה הראשונה תורה מלת מקום בלשוננו על איזה גוף, שהוא מקום לגוף אחר, והוא בעצמו מתנועע ממקום למקום, ועל יסוד ההוראה השניה יורה על המקום העולמי, שהוא קבוע וקים ולא ישנה מצבו לעולם. ויש עוד מלה אחת בלה"ק להוראת המקום והיא מלת: אן. אן הלבתם (שמואל) והלכת אנה ואנה (מלכים) ובאחרון הה"א נוספת, בי הנגינה מלעיל. ונראה שהמלה הזאת תורה על המקום בהשקפה צרופית מצד הגוף, שהוא מתנועע בראשון הנה והנה. ולבן לא נמצא שיאמר על איזה גוף, שהוא ב„אן", בי אם יאמר: מאין (וואהער) להוראת המקום, שיעתק משם איזה גוף או: אנה (וואהין, ההא בסוף במקום למ"ד בתחלתה והוא במו: לאן) להורות על המקום שאליו פונה הגוף המתנועע. ונראה שיסוד המלה הזאת הוא-שרש „און" (קראפט, ענערגיע) ותורה בשאלה על איזה „גוף-לקלי", שהוא מתנועע בבח ממקום למקום. ועל זה תוכיח היו"ר של „מאין" שהוא בל"ם במקום הוא"ו עין הפעל. וצריך לדעת שתשמש מלת אן או אנה גם להוראת העת, במו: עד אנה מאנתם. עד אנה ינאצני, עד אן תמלל אלה. ונראה שישתתף השרש הזה גם עם שרש „אנה" מהשרשים שישתתפו בהם הנע"ו והנל"ה,. שבפעל והתפעל ישתתף עם „זמן", במו שפירש"י ז"ל בפ' משפטים: והאלקים אנה לידו, זמן לידו. מתאנה הוא לי, מזדמן לי למצוא עלה. והוראת זמן היא: בעריימען, הערביי-פיגען. גם: בעשטיממען, רעטערמינירען. ויתרועע לפ"ז: ש' אנה גם עם „ענה" בהוראה האחרונה. האלהים מענה בשמחת לבו תרגם רר"פ: גאטט שטיממט איין אין זיינעם הערצענס פראהען געגוס. וכן כתב שם הר"מ בבאור המלות: מענה מש' ענה, איבעראיינ-שטיממען, עב"ל. ויתרועעו לפ"ז: אן, אנה, ענה, זמן, מועד (שרשו יעד) עת (במלואו ענת, כמו בת במלואו בנת, ראה ראב"ע בפ' משפטים על ועונתה לא יגרע) להוראה אחת. שנים הראשונים להוראת המקום והעת והאחרונים להוראת העת לבדה. יען בי המקום והעת מגבילים ומיעדים את הגופיים למקומותיהם וזמניהם (עבר, הוה, עתיד).

(המשך יבא).

משה יוסף הלמן.

---

*) נמצא עוד ביחזקאל ט' ח': ונאשאר אני תחת ונשארתי, הנהוג בכל מקום. וזאת היא התמונה המקורית. — ועל ארות הא' הראשונה יש לשער כי היו לפני בעהמ"ם שני נוסחות; נוסח האחר: ונשאר אני, והשני: ואשאר אני. ולכן השאירו את ה„אלף" לזכרון הנוסח השני.

פטום בני אדם בצוקר. בחברת הרופאים בפריז הודיע הד"ר טולוז על אדות בחינותיו לפטם בני אדם בחושים בצוקר. אל המאכלים הוסיף צוקר עד שלש מאות גראם ליום. בחדשים אחדים גדל משקל החולים בי"ג קילוגרם. תועלת יותר גדולה מצא, אם נתן לחולים גם חלב הרבה לשתות. את הצוקר נתן לחולים בתור סירופ אחרי כל סעודה. בצוקר אפשר לזון גם חולי סדחת המתעבים כל מאכל.

להסיר לזות שפתים.

באשר שמענו, כי יש המבקשים עלינו עלילות דברים, להאשימנו, כי צוינו להדביק מודעות על אדות שעורי הלמודים כיום טוב, לבן הננו מודיעים כי עלילה שוא היא. אנחנו מסרנו את המודעות בערב יו"ט בבקר בצווי נמרץ להדביקן מיד ומפני חסרון מקום או איזו סבה אחרת נשמטה ההדבקה והאחריות אינה עלינו, אלא על לשכת הנוצרי.

בשם ועד חברת ציון בקראקא.
אבא פינעלעס. אלחנן שרגא לייסטנער.

השמטה.

בשירים, שנדפסו בגליון הקודם עמוד 9, נשמט בדפוס שם המחבר ש"י ט ש א ט ש ק י ם.

הנני מברך בברכת מז"ט את ש"ב מרת יוטא ליפפא מדאלינא לארוסיה עם מר אריה וועכסלער מרישא.
יעקב כתבן מסניאטין.

עורך „המצפה" נדב בשעת „עליה" שני כתרים לקה"ל.

את בעלי אנכי מבקשת!

זה יותר מארבע שנים עזבני בעלי ועקבותיו לא נודעו, הנני מבקשת מאת אחב"י בכל מקומות שהם, אם ידעו ממנו דבר, יודיעו להרב הגאון האבד"ק סאמבור שליט"א ולמצוה גדולה יחשב. שמו שמואל פריעדמאן יליד וויעליטשקא, שנותיו שלשים, עושה פחים (כלעבער), קומתו ממוצעת, שערותיו שחורות, עיניו ירוקות.

שרה פריעדמאנן.

האדרעססע:
Rabbiner Aron Lewin, Sambor.

אבאניערט

„דאס יודישע ווארט"

ציטשריפט פיר ליטעראטור, וויססענשאפט, קריטיק, און געזעלשאפטליך לעבען.

ערשיענען נומער 11.

הערויסגעבער: **אברהם רייזען.**

שטענדיגע מיטארבייטער:

י. ל. פרץ, יעקב דינעזאהן, בעל-מחשבות, א. קאראלניק, ה. ד. נאמבערג, שלום אש דר מ. י. בערדיטשעווסקי, ליפמאן לעווין, י. ברייניז (וויען), א זאקס (בערלין), ה. ראזענבלאט (ניו-יארק), יהואש, מ. רובינשטיין, דור קאסעל, מאררים ראזענפעלד, ל. שפירא און פיעל אנדערע.

אין די ביזהער ערשיענענע 10 נומערן געפינען זיך, צווישען פיעלע אנדערע, פאלגענדע וויכטיגע ארטיקלען: דער יודישער מזל, פון יעקב וואססערמאן, די יודען-פראגע, פון מ. רובינשטיין, פליעגעלמאן (ערצעהלונג), ה. ד. נאמבערג, פון די שווערער צייט, פון י. ל. פרץ, שוועסטער (דראמע), פון י. ל. פרץ, א חלום, פון יעקב דינעזאהן, א שמיעס, פון שלום אש, דער סאמאיואר, דער מאדנער, אהן איין גאס, דריי סקיצען פון אברהם רייזען, יודען אין קונסט, פון א. קאראלניק, דער סאציאלער קריעג אין רייטשלאנד, פון א. ש. זאקס, יודען אין גאליציען, פון מ. רובינשטיין, ווי אזוי ווערען בעשאפען אידעען, פראפעסאר קרושעוויצקי, נאכמיטאג ביים רב אין שטיב, פון ד"ר מ. י. בערדיטשעווסקי, די יודישע פרוי, פון א קאראלניק, — בריעף און פיעלע אנדערע וויכטיגע, ניצליכע און אינטערעסאנטע ארטיקלען.

כדי „דאס יודישע ווארט", וואס שטרעבט צו פערשפרייטען ליכט און וואהרהייט צווישען די ברייטע יודישע מאסען אין גאליציען זאל זיין צוטריטליך פיר יעדען, אפילו ניט רייכען, האבען מיר בעשלאסען ספעציעל פיר גאליציען צו מאכען א אונגעהייער ביליגען פרייז, נעמליך:

יעהרליך 6 קראנען; האלביעהרליך 3 קראנען; פיערטעליעהרליך 80 קרייצער

פראבעבלעטטער שיקען מיר נישט.

צו אבאנירען לויט די אדרעססע:
Redaction und Administration:
DAS JÜDISCHE WORT, Krakau Alte Weichselgasse 27.

מלון אשכנזי־עברי.

מכיל את כל אוצר המלים האשכנזי ותרגום כל מלה בעברית. מלה העבריות לקוחות מכל ספרותנו העתיקה והחדשה. המחבר השתמש בלם החדושים, שהתחדשו בשפתנו בעת האחרונה ומה שחסר עוד השלים ע"פ לשון אשור, סוריה וערב. ☛ מחיר כל חוברת חצי הכתר.

נערך ע"י הד"ר **מ. מארגעל**
ויוצא לאור בהוברות ע"י

L. KLEIN, Buchhandlung, Požega (Slavonien).

עס איז ערשיענען דאס מערץ־העפט פון

„די יודישע צוקונפט"

אינהאלט: 1) נשמות (געדיכט) — ז. שניאור. 2) צו זענען אלע „פועלי-ציון" ציוניסטען — Citoyen. 3) פאלקס-מאטיוו (געדיכט) — י. ל. פרץ. 4) א נאכט אין זאקאפאנע (א בילד) — ש. אש. 5) א זכר פון דער אינקוויזיציע (ענדע) — בח"י. 6) *** (געדיכט) — יעקב שטיינבערג. 7) די נאטירליכע מעטאדע — י. י. גלאסס. 8) לכבוד די געסט... (ערצעהלונג) — מ. ערליך. 9) אונזערע טעריטאריאליסטען און „המון"יסטען — בעל מחשבות. 10) *** (ריימען) — מאיר פאלק האפמאנן. 11) א אפענער בריעף צום העררן י. גרינבערג — ד"ר י. ווארטסמאנן. 12) חראניק — דער יודישער הראניקער. 13) די יודישע פרעסע — דער שווארצער יונגערמאנטשיק. 14) ליטעראַרישע נאטיצען — בן שלמה. פרייז יעהרליך 6 קראנען.

DIE JÜDISCHE ZUKUNFT Krakau Dietelsgasse 59.

פאללקאממענסטער כשר בוטטער-ערזאטץ

כשר על פסח „טאמאר" כשר על פסח

פפלאנצען־מארגארינע, אין געשמאק, אראמא, אייזעהען אונד שטרייכבארקייט פאן נאטורבוטטער ניכט צו אונטערשיידען, זעלבסט דער בוטטער פארציעהען, וייל פליישיג אונד מילכיג פערוועגדבאר.

אבגלייך דאס פראדוקט פריי פאן אנימאלישען פעטטען איזט אונד קיינע טיערמילך ענטהאלט, מוסס דאסזעלבע נאך דעם געזעטץ דאך אלס מארגארינע בעצייכנעט ווערדען.

ניכט צו פערוועכסעלן מיט מארגארינע אויס טיערפעטטען.

דיא הערשטעללונג ערפאלגט אונטער שטאנדיגער אנוועזענהייט איינעס שטרענג רעליג. אויפזיכטסבעאמטען אונד ווירד פאן זר. עהרוו. העררן ראבבינער דר. ב. וואלף אין קעלן אינספיציערט.

פאסטפאקעטע א 8 פפונד נעטטא אינהאלט מארק 5.20 פאסטפריי, עקס־קלוזיווע צאלל, אונטער נאכנאהמע, פראבען שטעהען צור פערפיגונג.

SANA-Gesellschaft m. b. H., Cleve am Rhein.

Rzeczywiście najlepszym ze wszystkich dotychczas do prania bielizny lniane bawełnianej używanych środków jak mydło, soda, proszek etc. jest Schicht'a nowo wynaleziony

Ekstrakt do prania i namaczania

Marka

„Pochwała gospodyń"

Zalety:

1. Skróca do połowy czas potrzebny do prania.
2. Zmniejsza robotę do czwartej części.
3. Używanie sody staje się zbytecznem.
4. Bielizna jest czystsza.
5. Jest dla rąk jakoteż dla bielizny zupełnie nieszkodliwy zaco ręczy podpisana firma.
6. Jest tańszy przez swą nadzwyczajną wydatność od wszystkich innych środków do prania.

Po jednej próbie okazuje się powyższy ekstrakt dla każdej gospodyni i praczki niezbędnym.

Wszędzie do nabycia.

ערשטע לעמבערגער
כשר דאמפף זעלבווארען פאבריק

פאסט עט קאמפ.

לעמבערג, גאזאוואגאססע נומער 10.

הויפטפיליאלען אין לעמבערג:
קארל-לודוויגשטר. 41
באימוף 18
באזשניצא 20

איינציג דאשטעהענדע כשרה זעלבווארען פאבריק, וועלכע אונטער אויפזיכט אונד מיט הכשר מהרב הגאון הגדול רשכבה"ג מוהר"ר יצחק שמעלקעס האב"ד מק"ק לבוב שטעהט. ערצייגט דיא שענסטע סאלאמי עט פערשיע־דענע זעלבווארען צו ביליגען פרייזען.

Hotel Londres

Krakau, Stradom
Inhaber
SALOMON WASSERLAUF

גרעסטעס האטעל דער יודישען קויפמאנס-וועלט, נייא רענאווירט שעהנע צימער, גוטטע קיכע, שטרענג כשר, פיר זאממערסעזאן שעהנען גארטען איינגעריכטעט. פיר פרעמדע געסטע, וועלכע ערצ-טע ברויכען בעסטענס געאייגנעט. עמפפאהלען
צו ביליגסטען פרייזען.

בעסטע ווייניקוועללע.

CH. W. BITTMANN

Weingrosshandlung

Czernowitz, Rathhausstr. Nr. 18.

עמפפעהלע מיינען וויינגראססלאגער פאן עכט נאטור רומעגישע וויינע, וויא אייך אונגארישע מעדיצינאל-וויינע צו זעהר בילליגען פרייז.

בעאכטענסווערט איזט, דאס איך מיינע וויינע פאן דען בעסטען טרויבען-סארטען פערזענליך אין דער ווינלעזע פרעססע, איך קאן דאדורך פיר דיא עכטהייט דערזעלבען גאראנטירען.

אום צאהלרייכע אויפטרעגע ביטעט

חיים זאב ביטטמאנן

טשערנאוויץ, ראטההויזשטראססע נו' 18.

גימנזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו מטרה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל מיני הלמוד של הגימנזיום עם ידיעה עמוקה בתורה נ"ך, דקדוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונכו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מגליציא ומרוסיא, שאינם בקיאים בשפת אשכנז, מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחדים, להכון לגימנזיום שלנו. מחיר הלמוד, המעון והמזונות לתלמיד אחד מן חמשים כתר ולמעלה להרש. יתר הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner

Ung. Brod. (Mähren).

למבקשי מורה עברי.

הרוצים במורה עברי מלומד, מומחה ומנוסה, אשר יראו על ידו התלמידים ברכה בלמודם וישתלמו בתנ"ך, תלמוד, שפת עבר ודברי ימי ישראל, יפנה אלי. אני נותן הוראת שעה וגם אלמד תלמידים מרחוק ע"י מכתבים ע"פ מתודה קלה. **משה יוסף הלמן.**

M. J. Heilmann, Podgórze, bei Krakau Józefinska 24.

נאך דעם בראנד אין דער שווייץ

פערקויפע איך איינע עכטע זילבער-אוהר אום fl 4.50 עבענזא איינע לאנגע זילבער-קעטטע אום fl 1.25 פר. נאכנאהמע. זאלאנגע פאר-ראטה רייכט.

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60

Uhrmacher & Juwelier

אויף פערלאנגען זענדע פרייזקאראנטע גראטיס & פראקא.

Wyd.: Naftali Hof. S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.

Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

כשר „אכאטאל" כשר

איין פאלשטענדיגער ערזאטץ פיר בוטטער אונד שמאלץ, האט דאס אויס-זעהען וויא נאטורבוטטער.

אין יעדער קיכע אונענטבעהרליך צום קאכען, בראטען עט באקען. אונד וועגען זיינער וייכען בעשאפפענהייט אויך אויף בראד שטרייכבאר.

ענטהעלט קיינע טיערישע סובסטאנצען אונד איזט כשר אפילו למהדרין. איזט ביללינ, איין האלבעס קילא פאקעט קאסטעט נור 80 העללער, האלט זיך לאנגע, ווירד ניכט ראנציג. ווער זינד אויך מיט הכשר פאן היעזיגען ראבינער הרה"ג ה"ר נפתלי האלבערשטאמם פערזעהען.

ווער שטרענג כשר געניססען וויל פערלאנגע אונזערע פפלאנצען-בוטטער מיט מארקע „אכאטאל". מיט פראבען שטעהען וויר צו פערפיגונג.

ען גראסיסטען געוואהרען וויר ענטשפרעכענדען ראבאטט.

Ochotnicki & Apter, Chrzanów (Galizien).

Gesammt-Activen 153 Millionen Kronen — Versicherungsstand 463 Millionen Kronen.

NEWYORKER GERMANIA

Lebens-Versicherungs-Gesellschaft

General-Agent: Ascher Bannet, Krakau, Dietelsg. 49.

Der ganze Reingewinn wird an die Versicherten verteilt. — Dividenden-Bezug vom zweiten Versicherungsjahre ab. Unanfechtbare Polizzen. — Kriegsversicherung ohne Zusatzprämie.

Agenten werden gegen gute Provision aufgenommen.

קאנצערט-גראמאפאן אונד פאנאגראף.

ריעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערצייכנעטעם ספעציאלהויז צו בעציעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-מאפאן, מיט 10 פלאטטען גראטיס, נור 35 פל. קאנצערט פאנאגראף מיט 5 וואלצען גראטיס נור 8 פל. פרייזקוראנטע גראטיס אונד פראנקא. ערסטעס ספעציאלהויז פאן עכטען גראממאפאנען אונד פאנאגראפען ען גראס עט ען דעטאיל.

Josef Wechsier, Krakau und Warschau.

(in Krakau Grodgasse 71).

טהע-אימפארט-הויז

זוכט

איבעראל געאייגנעטע פערטרעטער צו גינסטיגען קאנדיציאנען.

אפפערטען אונטער „טהע-אסטערן" an die Annoncen-Expedition Karl Buchstab in Lemberg צו ריכטען.

שטאמט בעזאנדערער אנציגע!

וויא עס וואהל מיינען געעהרטען קונדען בעקאנט איזט, דאס איך דיא פירמא Moritz Löw Brünn, פאבריק עהטערישער עהלע אונד עססענצען דיא זייט 40 יאהרע עקסיסטירט אונד דורך איהרער רעעלע בעדיענונגען ווייט איהרע קאנקורענץ אי-בערשטיגען האט, פערטרעטע, ערלויבע מיר דאס געעהרטע פובליקום אויפמערקזאמם צו מאכען, דאס זאוויא אלליעהרליך, אויך הייאיאהר דיא אב-ערוועהנטע פירמא, דען געביהרענדען שטר מכירה לפסח געמאכט האט אונד מיר זעלבען זאנדטע, עס איזט דאהער גאר קיין חשש חלילה „על המץ שעבר עליו הפסח", וואס דיא קאנקורענץ העכסטוואהרשיינליך אויסער אכט ליעס, אונד איזט אין יעדער הינזיכט, זאוואהל אין דער קוואליטעט, וויא אויך אים פרייזע, יעדע קאנקורענץ אויס-געשלאסען. פיר דאס ביזהעריגע פער-טרויען בעסטענס דאנקענד, אונד פיר דאס וייטערע מיך עמפפעהלענד צייכנע מיט אללער האכאכטונג

Henoch Seidenfrau, Podgórze, Vertreter der Firma Moritz Löw Hussowitz b. Brünn.

Markus Horner

Krakau, Jozefsg. 3.

גראססהאנדלער פאן בוטטער, ברינדזע עט שווייצער שאפקעזע

בין דער ערסטע, דער זייט 10 יאהרען היער דאס **קאקוסנוספעטט** איינגע-פיהרט האבע, בין מיט דיעזעם ארטיקעל קאנקורענצפעהיג געגען אללע פאבריקען; פעריזעהן בהכשר גאוני זמננו גם על הג הפסח. פערקויפע פאן 5 ק"ג אויפווערטס, פראביערט נור איינמאל אונד איבערצייגט אייך פאן מיינעם רעעלען געשעפט אונד ווערדעט איהר דאן זיכער נור צו מיר דאס פערטרויען האבען.

יצא לאור ספר

מנחת יהודא

בֿאור אגדות רבב"ח ע"ד חכמת הטבע מאת הרב הדרשן הנודע מו"ה יהודא צבי געלבארד מיאזלאוויעץ בגאליציען. הרוצה בו ישיגנו מיד המחבר ע"פ האדרסה:

J. H. Gelbard Jazlowiec (Galizien)

ROSEN-PAPRIKA Szegediner I-a süss garantiert, echt, anerkannt vorzügliche Qualität. Eigene Fächsung per Kg. um 5 Kronen. Versand unter Nachnahme von 1 Kg. aufwärts postportofrei.

Versandtgeschaft von allerlei Landesprodukten

HAUPT A. RUDOŁF

Budapest (Ungarn) VII. Ovodagasse 22.